

614/2010/ált.

Tárgyalta:

- Környezet-, Természetvédelmi és Mezőgazdasági Bizottság
- támogatja

ELŐTERJESZTÉS

- Megyei Közgyűléshez -

**Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2010-2016. évekre vonatkozó
Környezetvédelmi Programja elfogadására**

Az előterjesztést

készítette

Wáchal Kálmán

törvényességi szempontból
ellenőrizte

Dr. Fazekas János

Tisztelt Megyei Közgyűlés!

A Magyarország környezetvédelmének általános szabályait az 1995. évi LIII. törvény fogalmazza meg, melynek 46. § (1) bekezdés b. pontja az önkormányzatok számára előírja a környezetvédelmi program elkészítését.

E kötelezettségnek eleget téve felkértem a VIZITERV Environ Kft-t, hogy az önkormányzat munkatársaival együttműködve állítsák össze a megye környezetvédelmi programját.

A 2010-2016. közötti időszak programja már az Uniós direktíváknak megfelelően készült el, melyben a szemlélet formálásán keresztül mutat rá a változtatásokra. Tükrözi az emberközpontú, javuló környezeti változtatás irányát, a természet és emberi igények ésszerű harmóniáját.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy a 2010-2016. időszak Környezetvédelmi Programját fogadja el.

Nyíregyháza, 2010. május 7.

Seszták Oszkár

**Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Környezetvédelmi Programja**

2010-2016

2010. május

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
1. A környezet állapotának jellemzése.....	4
1.1. A környezet állapotát meghatározó tevékenységek.....	4
1.2. A Környezeti elemek és rendszerek állapota	11
2. Környezeti célkitűzések, célállapotok.....	19
3. Környezetvédelmi Program	22
3.1. A megyei környezetpolitika elemei.....	22
3.2. A környezeti problémák megoldása	23
3.3. A környezetvédelmi program végrehajtásának eszközei.....	29

BEVEZETÉS

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye hazánk ÉK-i részén található. Három országgal: Szlovákiával, Ukrajnával, Romániával, valamint két magyarországi megyével: Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyével határos. Településhálózatát 209 község és 20 város alkotja. A 229 település 10 statisztikai körzetre oszlik. A megye területe 5.937 négyzetkilométer, ezzel az ország területének több mint hat százalékát foglalja el, a hatodik legnagyobb megye. Éghajlata mérsékelt meleg, kontinentális. A terület a Felső-Tisza vidéken helyezkedik el, magába foglalja a Nyírség futóhomokos síkjait és a Tisza áradásaitól alapvetően meghatározott Szatmár-Beregi sík területeit. A Szatmár-Beregi-síkság természetes vízfolyásokban gazdag, a Nyírség, Rétköz és a Nyíri-Mezőség vízhalózatát viszont többnyire az emberi munkával létrehozott „nyírvíz-csatornák” alkotják.

A megye felszíni vizeinek 98 %-a Ukrajnából és Romániából érkezik, az ivóvízellátás felszín alatti vizek utánpótlódásának szempontjából is alvízi helyzetet foglal el. Legnagyobb folyónk a Tisza, legjelentősebb mellékfolyóink a Szamos, a Kraszna, a Túr.

A terület talajföldrajzi képe igen változatos, ennek megfelelően tájanként eltérő természeti feltételeket nyújt. A Felső-Tisza-vidék talajai a Tisza és mellékfolyóinak fiatal öntésképződményein (homok-, agyag- és iszapfelszínein) képződtek. A Nyírségben a homok az uralkodó talajtípus. Növényföldrajzi szempontból a Nyírség (Nyírségense) és az Észak-Alföld (Samicum) flórajzására bontható.

A *Nyírségi táj* felszínformáit és élővilágát tekintve is sokszínű változatos vidék, védett természeti értékei, a különleges élőhelyi sajátosságokkal rendelkező szikések és lápok, melyek területe országos jelentőségű védett területnek minősül. A *Szatmár-Beregi sík* a megye természet- és tájvédelmi szempontból kiemelten kezelt területe.

A megye környezetvédelmi programjának – mely a Környezetvédelmi Törvény 46.§ (1) bekezdésben előírtak alapján készül – elsődleges célja a környezet minőség javítása, melynek érdekében a különböző szintű együttműködési formák fejlesztésén keresztül komplex (rendszer szemléletű) programok kezdeményezése történik

Jelen program megalapozásához feltétlenül szükséges a 2003-2008. közötti időszakra vonatkozó célkitűzések megvalósulásának ismerete, a jelenlegi állapot lehetőség szerinti minél teljesebb bemutatása, értékelése, melynek ismeretében lehet meghatározni az elérendő környezetvédelmi célokat, állapotokat.

A program kidolgozása során szem előtt tartottuk a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott célokat, és a célok elérése érdekében szükséges intézkedéseket.

A megyei környezetvédelmi program kidolgozásánál szem előtt tartottuk, hogy a program elemeinek összhangban kell lenniük a megye településpolitikájával és területfejlesztési célkitűzéseivel, a térséget érintő és a helyi programokkal, tervekkel, továbbá a környezeti állapot minőségjavítását célzó és már folyamatban levő beavatkozásokkal, intézkedésekkel, beruházásokkal. A környezetvédelmi program kidolgozása szempontjából lényeges kiemelnünk, hogy folyamatban van **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területrendezési Tervének** készítése, mely a megye környezeti elemeinek lehatárolását részletesen, szakmailag magas színvonalon kidolgozott formában tartalmazza. A helyzetelemzés elkészült, jelenleg véleményezés alatt áll. A terv véglegesítésére ez év júniusában fog sor kerülni. Ezt követően pedig a javaslattevő és jóváhagyó fázisok kidolgozása következik.

1. A környezet állapotának jellemzése

A környezetállapotának jellemzésére a környezet állapotát meghatározó tevékenységek, valamint a környezeti elemek és rendszerek állapotának ismertetésén keresztül kerül sor.

1.1. A környezet állapotát meghatározó tevékenységek

1.1.1. Területhasználat, Mezőgazdaság, Erdő-, Vad-, Halgazdálkodás, Természeti és Tájképi értékek

Területhasználat

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a termőterület 58 %-át szántóként művelik, 14 %-án gyepgazdálkodást folytatnak és az erdőterület pedig 24 %-kal részesedik. Az országos jelentőségű védett területek aránya 4,4 %-os. A környezet állapotának javítása érdekében módosítani kell a jelenlegi területhasználatokon, az ökológiai adottságoknak jobban megfelelő területhasználatokat kell kialakítani. Ennek megvalósítására az agrár környezetvédelmi program keretein belül folynak projektek a területen. Jelentős érdeklődés van a megyében a különböző célú agrár környezetvédelmi fejlesztések iránt.

Megyénk területének 5 %-a kivett, amely az évente növekvő számú „zöldmezős” beruházás hatására folyamatosan nő. Ez az érték az Európai Unió tagállamok teljes területének mintegy 9 %-át teszi ki.

Mezőgazdaság

Szántóföldi termesztés

A megyében a szántóföldi termesztés területén az öntözés növekedése nem várható. Feltételezhető, hogy az agrárfejlesztési szándékok ellenére is a rossz vízgazdálkodású talajoknál még a jelenlegi öntözésekkel is felhagynak. Az öntözés vagy a túlnyomóan jó, vagy a speciális (dohány és gyümölcsültetvény, ill. szántóföldi zöldségtermesztés) termőhelyi adottságú körzetekbe összpontosul. Az intenzív növénytermesztéshez kapcsolódó nagy adagú trágya és növényvédőszer felhasználás csak kis területre, elsősorban zöldség és gyümölcsstermesztésre jellemző.

Gyümölcsstermesztés

A megye gyümölcsstermesztése az 1980-as évek végére elért mélypontja után ismét emelkedő volument mutat. Napjainkban egyre másra jönnek létre az intenzív gyümölcsstermesztési kultúrák. Gyümölcsstermesztésünk több ponton is befolyásolja a környezet aktuális állapotát.

Gyepgazdálkodás

A gyepek kiterjedése, a gyepek terméshozama és a legeltetett állatok száma egyaránt csökkenő tendenciát mutat. A gyepgazdálkodás kiterjedése, anyaghasználata, a gyepek hasznosításának módja és mértéke nagymértékben befolyásolja a környezet és a természet állapotát.

Állattenyésztés

Állattenyésztésünkben a legeltetett állatok száma csökken, ez sok esetben maga után vonja a gyepterületek megszűnését, amely káros folyamat a természet állapotának szempontjából. Az állattenyésztés az egyik legellentmondásosabb terület a környezeti-természeti állapot szempontjából kis különbségek vezetnek a természeti értékek fenntartásához, vagy éppen eltűnéséhez.

Erdőgazdálkodás

Bár erdőterületünk folyamatosan növekszik, a telepítések és a fenntartás jellemzői miatt a mai erdőgazdálkodás nem javít annyit a természet állapotán, mint amennyit tudna.

Vadgazdálkodás

A nagyvad-állomány magas szinten tartása a természetes és természetszerű erdők természetes felújulását illetőleg természetszerű felújítását nagymértékben gátolja. A vadgazdálkodás több téren és több szinten is befolyásolja a természet állapotát. A vadászható

fajok a természet részét képezik, valamint a vadállomány fajonkénti mennyisége és egymáshoz viszonyított aránya éppúgy hatással van a természet állapotára, mint a vadgazdálkodók által létrehozott beruházások (pl. szók, etetők, lesek). A vadgazdálkodás területén jelentős érdekellentétek uralkodnak erdészek-, vadászok-, természetvédők-, és egyéb gazdálkodók, területtulajdonosok között. A vízi vadak védelmének erősítése érdekében nagy tavainkón, vízállásainkon (főleg a jelentős madár élőhelynek minősülő vízállások esetében) idő, térbeli és egyéb korlátozásokat kellene bevezetni a sokszor európai jelentőségű madárállományok megőrzése érdekében.

A vadászati tevékenység során fokozott környezeti terhelést jelentő tevékenységek (ólomsörét tilalma vizes élőhelyeken, szelektív mérgek korlátozott alkalmazása, vadgazdálkodási berendezések elhelyezése védett területen stb.) az elmúlt években végrehajtott EU-s jogharmonizáció keretében a hazai jogszabályok megváltoztatása révén engedélyköteles vagy tiltott tevékenységgé váltak.

Halgazdálkodás

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a halászati vertikumon belül két fő irányvonal a jellemző. A halas tavi haltermelés és a természetes vízi halgazdálkodás. Halastavain összterülete mintegy 560 ha. A természetes vízi halgazdálkodás keretein belül horgászati, és ún. kisszerszamos halászati hasznosításról beszélhetünk. Az erre alkalmas vízfelület mintegy 6 600 ha. Legjelentősebbek a megyében található folyóvizeink, a víztározók és nagyszámú elsősorban Tiszai holtág.

Természeti és Tájképi értékek

Védett természeti területek

A *Nyírségben* természetvédelmi szempontból különlegesen fontos, értékes élővilág fennmaradásának biztosítására számos természetvédelmi területet jelöltek ki (**1. melléklet**), melyek a vidékre jellemző jellegzetes tájakat, ártéri ligeterdők, alföldi tölgyesek, száraz homoki gyepek, lápok, ősi szikések természet közeli állapotban fennmaradt foltjait és azok értékes élővilágát őrzik.

A *Szatmár-Beregi síkság* területére jellemzőek a folyók kanyarulatainak lefűződéséből származó morotvák, a feltöltődés különböző stádiumaiban lévő holtmedrek, ezek a vizes élőhelyek a vízi és vízhez kötődő élővilág megőrzésében betöltött szerepük miatt kiemelt fontosságúak. A Szatmár-Beregi sík kiemelkedő természeti és kulturális értékeinek védelme érdekében 1982-ben létrehozták a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetet, amelynek területe 22.246 ha, ebből 2.307 ha fokozottan védett. A védett és fokozottan védett természeti területek, természetes vagy természet közeli állapotban lévő élőhelyek aránya a térségben igen magas. A védett természeti területek kis kiterjedésűek és mozaikos elhelyezkedésűek, nem alkotnak egyetlen összefüggő egységet.

Egy évnyi előkészítés után 2006 nyarán több mint 40 szatmári és beregi település képviseletében a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Természetvédelmi Alapítvány megkezdte a Szatmár-Beregi Natúrpark létrehozását. A közös program végső célja egy határon átnyúló, nemzetközi (magyar-román) Szatmár-Beregi Natúrpark kialakítása volt, melyek alapját a hazai (Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet, Kaszonyi-hegy és Cégénydányádi kastélypark Természetvédelmi Terület – 23 ezer ha) és román (Túr-menti Természetvédelmi Terület 7 ezer ha) védett területek, valamint a határ mindkét oldalán kijelölt Natura 2000-es területek (50 ezer és 20 ezer ha) adják. 2010. január 17-én a Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi Kulturális Értékőrző Közhasznú Alapítvány rendezésében sor került a Natúrpark avató ünnepségére. Az együttműködés keretében az eltelt időszak folyamán számos további rendezvényt tartottak.

1.1.2. Vízgazdálkodás

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az *ivóvízellátás* megoldott, a lakások 87%-a hálózati vízzel ellátott. A közműves vízellátás szempontjából értékes felszín alatti vízkészleteknek a megóvása elsődleges cél. A lakossági ivóvízellátás 100 %-os mértékben felszín alatti vizeken alapul. A megyében 67 üzemelő vízbázis sérülékeny földtani környezetű. A megyében található még 3 távlati vízbázis is, melyek jövőbeni jó vízminősége stratégiai jelentőséggel bír. Tekintettel a

vízbázisok nagyfokú földtani sérülékenységre kiemelt szerepet játszik a vízbázisok védőterület rendszerének kijelölése (**2. melléklet**). A települések egy részében a rétegvizek természetes eredetű szennyezésének köszönhetően a szolgáltatott víz minősége nem megfelelő, az arzén, ammónium, vas és mangán magas koncentrációja miatt. Az érintett vízellátó rendszereknél a meglévő technológia fejlesztése szükséges a hálózaton szolgáltatott víz minőségének megfelelése szempontjából (**3. melléklet**).

A mennyiségi mutatók alapján megyénkben mennyiségi problémákkal nem kell számolnunk sem a kiépített kapacitás, sem a fenntartható módon kitermelhető készletek tekintetében.

A települési vízgazdálkodás komolyabb problémáját a *szennyvizek kezelése* jelenti, mivel a megye jelentős része sérülékeny vízbázison fekszik. Megyénkben napi ~20.000 m³ szennyvíz közműpótlóban kerül elhelyezésre. Ez 120.000 lakáshoz kapcsolódó szikkasztót, gyűjtőt jelent.

A megye szennyvíz problémájának megoldására irányuló szennyvíz program jelenleg is folyik a területen (**4. melléklet**).

Több helyen, a nagyobb településeken (2000 lakos egyenérték felett) sincs csatornahálózat és megfelelő tisztítókapaacitás kiépítve. Itt az Európai Unió elvárásai miatt és a felszíni, felszín alatti vizek védelme érdekében még jelentős beruházások szükségesek. A megyében működő csatornahálózatok és szennyvíztelepek sem működnek megfelelően. Ez egyrészt annak köszönhető hogy kicsi a kihasználtságuk, mivel a lakosság részéről alacsony a rákötések száma, másrészt azonban több esetben előfordul hogy a szennyvíztisztító telepek túlterheltsége jelentett problémát.

A szennyvizek kezelésének hiányossága, valamint a nehezen vizsgálható diffúz szennyezések miatt a megyén áthaladva a folyóink vízminősége romlik. A vízminőség jelenlegi állapota csak kisebb részben a hazai szennyezés eredménye, ugyanis a Tisza és mellékfolyói jelentős terhelést kapnak a határon túlról.

Az elmúlt években az *árvízvédelem terén* jelentős beruházások történtek, valamint elkészült a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése című koncepció, melyet a kormányzat elfogadott, azonban részletes tervezés jelenleg is zajlik. A terv alapja, hogy a gátrendszer fejlesztése, és a mederrendezés mellett véstározó rendszer kiépítésével is számol (**5. melléklet**).

A *belvízvédelmi művek kiépítettsége* és a területek veszélyeztetettsége alapján a megyében kb. 61 ezer ha olyan terület van, ahol a belvízelvezetéssel fokozottan kell foglalkozni. Az elmúlt évek belvizes időszakairól megállapítható, hogy lökészerűen megnövekedett a levezetendő vízmennyiség, melyre a legtöbb mű nincs kiépítve. Tapasztalatok azt mutatják, hogy belvízlevonulást követően rövid időn belül vízhiány lép fel, melyet nem csak az időjárás, hanem az egyirányú, elvezetés centrikus vízgazdálkodás is okoz.

A *belvizek problémáját* fokozza, hogy egyes területeken nem a helyi adottságoknak megfelelő művelés zajlik.

Hazánk EU csatlakozása folytán 2008-ban elindult az EU VKI előírásoknak megfelelően az ökológiai szemléletű vízgyűjtő gazdálkodás tervezés folyamata. A tervezési munka területi elemei a vízgyűjtő gazdálkodási tervezési alegységek, legkisebb egységei a víztestek. A megye területéhez három vízgyűjtő gazdálkodás tervezési alegység tartozik (**6. melléklet**). A munka részleteit a 3. pontban tárgyaljuk. A VGT mint keretterv szolgál az elkövetkező időszak tervezési munkáihoz.

Az elkészült vízgyűjtő gazdálkodási tervekben felsorolt főbb problémák és okok a következők:

• **A szennyvizek összegyűjtése és tisztítása, a tisztított szennyvizek elhelyezése**

Azokon a településeken, ahol nincs megoldva a szennyvizek összegyűjtése ott a felszín alatti vizeket szennyezik. Különösen veszélyes pl. a Nyírség beszivárgási területein.

A nagyobb csatornázatlan települések alatt „szennyvízdombok” alakultak ki, megemelkedett és elszennyeződött a talajvíz.

A csatornázás önmagában nem ad megoldást a problémára, a szennyvizeket nem elég összegyűjteni azokat csak megfelelő tisztítás után lehet vízfolyásokba engedni.

A FETIKÖVIZIG működési területén lévő szennyvíztisztító telepek jelentős része túlterhelt, illetve bizonyos esetekben a tisztítás határfoka nem megfelelő, emiatt a működő szennyvíztelepeket vízfolyásaink jelentős szennyező forrásainak tekinthetjük.

• **Megfelelő ivóvíz biztosítása mind minőségi, mind mennyiségi szempontból**

A megye ivóvízellátása 100 %-os mértékben felszín alatti vizekre alapszik. A rendelkezésre álló felszín alatti vízkészletek kielégítik az igényeket, a hosszú távú ellátás biztosítása pedig a tervezési területen lévő három darab távlati vízbázis.

A közműves vízellátás területén adódó vízminőségi problémák vízkészleteinek természetes kémiai összetételéből adódnak. Általában az ivóvíz-szabványt meghaladó arzén, ammónium, vas és mangán tartalom kifogásolt. Az egészségügyileg kifogásolt komponensek közül a legnagyobb problémát az arzén és ammónium jelenti

• **Határainkon túli hatások – Románia, Ukrajna**

A megye területén lévő vízfolyások vízviszonyaiban meghatározó jelentősége van a határainkon túlról érkező vizeknek.

A legnagyobb vízfolyások – a Tisza, Túr, Szamos, Kraszna – mind külföldről érkeznek hazánkba, illetve a vízgyűjtő területük legnagyobb része is külföldön van.

Konkrét szennyező hatások például a Szamoson keresztül a Tiszába jutó cianid szennyezés, vagy az utóbbi években a Tiszán, a Szamoson, vagy akár a Kraszánán rendszeresen előforduló kommunális hulladékszennyezés.

Az országhatárokkal osztott porózus felszín alatti víztestek is a veszélyeztetett kategóriába tartoznak.

• **A síkvidéki vízelvezetés (belvízmentesítés) a vízkárok megelőzése, illetve csökkentése**

A belvízelvezető rendszerek kiépítése az XIX. század második felében kezdődött meg. Fő célkitűzés a mezőgazdasági termőterületek növelése volt a belvizek minél gyorsabb levezetése által. Az utóbbi aszályos időszakai rámutattak a vizek minél nagyobb mértékű helyben történő tározásának szükségességére.

A belvízlevezetés miatt, a vizes élőhelyek és a vízigényes vegetációk visszaszorultak.

Az éghajlatváltozás várható következményei tovább súlyosbíthatják az elvezetett víz hiányát.

A minőségi problémákat a belvizek túl nagy tápanyagtartalma képviseli, melynek oka az intenzív mezőgazdasági művelés.

• **Az árvízi biztonság garantálása - az árvízszintek emelkedése**

A Tisza árvízszintjeinek a növekedése jelentős részben a folyó vízlevezető képességének romlása miatt következett be. A nagyvízi mederben olyan főként emberi tevékenység zajlik, ami duzzasztást okoz, akadályozza a víz zavartalan levonulását. Fő cél a nagyvízi meder vízszállító képességének növelése, a folyó hullámtérén táj- és földhasználat váltás.

Az árvízvédelmi töltések, vízfolyások és csatornák menti depóniák keresztirányú akadályt képeznek az élőlények vándorlásában.

A mentett oldali holtágoknak megszűnt a kapcsolata a folyókkal.

Az egykori ártereken a vizes élőhely és vízigényes vegetáció visszaszorult.

• **Helyi jelentőségű vízgazdálkodási kérdések**

A nyírségi mesterséges vízfolyáshálózat a legtöbb helyen belemetsz a talajvíztükörbe, így az évek nagyobb részében megcsapolja azt. A felszín alatti vizek mennyiségi állapota nem megfelelő.

A beregi lápok vízhiánya, a vízjárás viszonyok nem egyenletesek, fontos lenne a vízpótlás megoldása.

Az egykori nagy kiterjedésű (34 000 ha) Ecsedi láp lecsapolásának célja főként a termőterület növelése volt. A láp részleges rehabilitációjának kérdése nagy jelentőségű.

Általában jellemző a felszíni és felszín alatti vizek szennyezettsége, melynek kiváltó okai az intenzív mezőgazdasági művelés, állattartó telepek, települési szennyvíz bevezetések, kommunális hulladéklerakók, a belterületekről lefolyó vizek, illetve a halászati hasznosítás (túlzott tápanyag bevitel).

1.1.3. Hulladékgazdálkodás

Települési szilárd hulladékgazdálkodás

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye települési hulladékainak mintegy 70%-a kerül szervezett formában begyűjtésre. A 228 településből mintegy 40 település hulladéka kerül szigetelt, korszerű lerakókba. A megye 94 települése helyezkedik el 0-50 év elérési idejű érzékeny vízbázis felett, melyek közül 26 esetében az elérési idő 0-10 év, így ezek a vízbázisok meglehetősen sérülékenyek. Fentiek miatt sürgető feladat volt a hulladékok biztonságos elhelyezésének mielőbbi megoldása.

A megalakult **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szilárdhulladék-gazdálkodási Társulás** 2004-ben pályázatot nyújtott be a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szilárdhulladék-gazdálkodási Rendszer megvalósításának Kohéziós Alapból (KA) történő társfinanszírozására. A rendelkezésre álló pénzügyi források kimerülése miatt projektet két ütemre osztották.

Meghatározásra került, hogy a megvalósítás három helyszínétől (**Nyíregyháza, Kisvárd, Nagyecsed**) és a létező regionális társulásoktól függetlenül – **a projekt egy egészként kerül megvalósításra, majd a létrejövő javak üzemeltetését is a résztvevő önkormányzatok 100%-os tulajdonában álló egyetlen társaság végzi, a projekt eredményeként a projekt területen valamennyi lakos egyforma színvonalú szolgáltatásban részesül**

A beruházás elemeinek módosításai alapján I. ütemében azon elemek megvalósítására kerül sor, melyek szükségesek a rendszer biztonságos-, ill. a létrejövő infrastruktúra lehető legalacsonyabb költséggel való üzemeltetéséhez. A II. ütemben minimálisan megvalósítandó feladatok: a hulladékok lerakás előtti előkezelése, szelektív gyűjtés fejlesztése, hulladékmegelőző intézkedések (a projekt költségvetésének 5%-át kötelező erre fordítani), kiegészítő tevékenységek.

2010. júniusáig elkészül valamennyi társult település hulladéklerakójának rekultivációs terve, s beszerzésre kerülnek a kivitelezéshez szükséges engedélyek is.

A program állása: A **kisvárdai** és a **nagyecsed**i telepek létesítményei 2009. november közepére csaknem teljes egészében elkészültek. A próbaüzemmel párhuzamosan folyt a telepek üzemeltetéséhez szükséges személyzet kiválasztása és felvétele, valamint a használatba vételi engedélyek megszerzése. Mindkét lerakó telep 2010. január 18-án jogerős végleges fennmaradási és ideiglenes használatba vételi engedélyt kapott. **Nyíregyházán** elkészült a válogató technológiai szerelése, és november második felében megtörtént a berendezések forgatási és üzempróbája. December és január hónapokban a válogató csarnok tűzjelző rendszerének szerelése folyt. Elkészültek a hulladékválogató központ kiegészítő létesítményei, valamint a belső utak és a tervezett térburkolatok. A telep próbaüzemének elvégzésére a próbaüzemi terv elkészülte és jóváhagyása után kerülhet sor. A próbaüzem megkezdésének tervezett időpontja június 1. Az eltelt időszakban több, a bővített program megvalósításához szükséges nyílt közbeszerzési eljárás lefolytatására került sor, illetve van folyamatban.

Veszélyes- és ipari hulladék-gazdálkodás

Az ipari hulladékokat veszélyességük szerint két csoportba sorolhatjuk: Veszélyes hulladékok, és egyéb, veszélyes hulladéknak nem minősülő termelési hulladékok.

A veszélyes hulladékok tekintetében a megyére az a jellemző, hogy ezek jelentős százalékát néhány cég állítja elő. (MOL Rt., Hajdú-Bét Rt.) Mivel minden vállalatnak kötelező önbevallást készíteni a veszélyes hulladékok mennyiségéről, minőségéről és az ártalmatlanításra tett intézkedésről, így évről évre javul az ipari veszélyes hulladékok kezelése.

Az ipari eredetű hulladékok által okozott környezeti problémáknak a végső megoldása az lenne, ha a termelésből mind inkább kivonásra kerülnének a veszélyes anyagok és a Tisztább Termelés elvének megfelelően helyükre a környezetre kisebb veszélyt, ill. veszélyt nem jelentő anyagok lépnének.

A Környezetvédelmi Program sikerességének az indikátora lehet a Tisztább Technológiára való áttérésekből származó veszélyes hulladék kibocsátás csökkenése.

A nem veszélyes ipari hulladékok keletkezését jelenleg nem kell bejelenteni, így pontos adat nem áll ezekről rendelkezésre. Ezek a hulladékok - mivel nincs meg a megyében a hulladék feldolgozó ipar - zömében a kommunális hulladéklerakókra kerülnek.

1.1.4. Energiagazdálkodás

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nem rendelkezik jelentős fosszilis energiahordozó készletekkel. A helyben található megújuló energiaforrások felhasználásának pedig hiányzik mind az ismeretbázisa,

mind a technológiai, műszaki feltételrendszere. Ezek miatt a megyére az a jellemző, hogy az energia igényét döntően importból, illetve más hazai forrásokból fedezi.

Az országos helyzetnek megfelelően a megyében is a fosszilis energiahordozók és az elektromos áram területén a nukleáris energiahordozók adják az energiaforrások jelentős hányadát. Így a megye energiagazdálkodása is hozzájárul a globális klímaváltozáshoz, ami az itteni élet feltételek megváltozásához vezet (pl.: a csapadék eloszlás szélsőségesse válása és az évi csapadékmennyiség csökkenése vagy a parlagfű elterjedése, mely részben klimatikus okokkal magyarázható).

További környezeti és gazdasági problémát okoz az energiahordozók felhasználásának hatékonysága. Mára megfigyelhető, hogy a közületi, illetve a kommunális szektor energia igénye meghaladja az ipari energia igényt. Ezen belül a lakossági energia igény jelentős részét az épületek fűtése jelenti. Sajnos az épületállomány műszaki jellemzői miatt rendkívül nagy a fűtési energia igény. Mind a falak, mind a nyílászárók alacsony hőszigetelési képességgel rendelkeznek. Ennek részben az az oka, hogy sok ház energetikai felújítására anyagi okok miatt nem került sor, részben pedig történelmi okai vannak. Magyarország az első olajárrobbanás után sem vett tudomást az energiahordozók véges mennyiségéről és a műszaki szabványokat nem igazította ennek következményeihez. Emiatt az újonnan épített lakóházaknál nem volt szempont a jó hőszigetelési tulajdonság kialakítása.

További problémát jelent az energia felhasználása terén az, hogy a települési önkormányzatok zömében megszűnt az energetikusi munkakör. Ennek következtében az önkormányzati intézmények jelentős részében nagyon alacsony színvonalú az energiagazdálkodás. Sokszor még a mérőnapló kitöltése is hiányos. Ennek eredményeképpen kevés ismeret áll rendelkezésre az épületek energetikai és üzemeltetési helyzetéről.

A megyében 6 távfűtő rendszer van, amely mindegyike fosszilis, zömében földgáz alapú. Ebből a Mátészalkaiban jelenleg megvalósítás alatt van a biomassza tüzelésre való átállítás.

A megyei gázprogramnak köszönhetően jelentős változás állt be az energiahordozók szerkezeti arányában. Ennek vannak pozitív környezeti hatásai, mert a földgáz felhasználás kisebb korom, és kén-dioxid szennyezést okoz. Viszont mivel ez is fosszilis energiahordozó, jelentősen hozzá járul a nitrogénoxidok és a széndioxid kibocsátás növekedéséhez. A megyei energiafelhasználás az elmúlt 10 év alatt több mint 10%-kal csökkent.

1.1.5. Közlekedés

A közlekedés környezeti terhelése

A közlekedés okozta környezeti hatások a legnehezebben kezelhető problémák között szerepelnek mind a közlekedés, mind a környezetvédelem szempontjából. A közlekedés környezeti terhei esetében a hatások szétszórtaak, ugyanakkor a meglévő közlekedési rendszerek és szokások nehezen változtathatóak. A közlekedés leginkább környezetterhelő ágazata a közúti közlekedés, a gépkocsiforgalom kibocsátásainak részaránya a légszennyező anyagok kibocsátásában igen magas.

A közlekedés legfontosabb környezeti hatásai a levegő szennyezés, az üvegházhatású CO₂ kibocsátás (globális környezeti probléma), a zajterhelés, valamint a vonalas létesítmények (közutak és vasút) hatása az élővilágra az élőhelyek feldarabolása által.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közúti forgalmi adatait vizsgálva megállapítható, hogy a közúti közlekedés forgalma általában enyhe növekedést mutat, bár ez egyes útszakaszokon jelentős forgalom növekedést, míg más szakaszokon stagnálást takar.

Az autóbuszos közlekedés

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye autóbuszos közlekedése igen jól szervezett, a megye 229 települése közül 226 rendelkezik autóbuszos közlekedési kapcsolattal. Az autóbuszos közlekedés szervezése a rendszerváltást követő utas forgalom csökkenést képes volt megállítani, jelenleg mind az utaskilométerben, mind a szállított utas számban stagnálás figyelhető meg. A közösség közlekedés ezen formája olyan szolgáltatás, mely jó alternatívája lehet a személygépkocsival való közlekedésnek és nagyban hozzájárulhat a fosszilis energia felhasználás csökkentéséhez, járműmotorok káros égéstermék kibocsátás csökkentéséhez.

Vízi közlekedés

A tiszai személyhajózás iránt nincs stabil kereslet, ezért gazdaságilag nem indokolt menetrendszerű hajózást szervezni. A teherhajózás teljesítménye a rendszerváltást követően visszaesett, majd a '90-es évek közepétől magán tulajdonú cégek indították újra a Tiszai teherhajózást. Természetvédelmi szempontból folyóink hajózhatóvá tétele jelentős károkat

okozzhat, ezért általánosságban elmondható, hogy a természetes vízfolyásoknak a hajók műszaki paramétereikhez való igazítása nem szerencsés.

Légi közlekedés

A megyében a nyíregyházi az egyetlen nyilvántartott légikikötő. A repülőtér 2002 szeptemberében kapta meg a nyilvános besorolást. A reptér forgalmi adataiból kiderül, hogy az oktatási célú repülések száma 1995 óta stagnál, míg a sport célú repülések száma kis mértékben csökken. A jelenlegi légi forgalom főleg a zajkibocsátás útján terheli a környezetet.

Kerékpáros közlekedés

A kerékpáros közlekedés környezetbarát alternatívája lehet az egyéni autós közlekedésnek, főleg a településeken belüli, 1-3 km-es utazások esetében. A kerékpáros közlekedés fejlesztése megyénkben is jelentős lehetőségeket rejt, és jótékony hatással lehet környezetünk minőségére.

A közlekedés külső költségei

A GDP arányt alapul véve megyénkben a közlekedésnek a társadalomra hárított külső költsége hozzávetőleg 57 Mrd Ft-ra becsülhető, a közlekedés külső költségei tehát Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében elérhetik a GDP-vel mért teljes gazdasági teljesítményünk 16%-át. A kutatások szerint a városi tömegközlekedés külső költsége mindössze 42% az egyéni autós közlekedéshez képest, ezért ha a tömegközlekedés részarányát megyénkben nem sikerül megőrizni, annak hosszú távon jelentős, forint milliárdokban kifejezhető gazdasági,-társadalmi következményei lehetnek.

1.1.6. Bányászat

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a megye természeti adottságai miatt nem folyik jelentős bányászati tevékenység. A megyében jelenleg 18 nyilvántartott bánya működik. Ezzel szemben nagyon jelentős számú, megszánt bánya van. Szám szerint: 122. Ezek egy része régi vályogvető agyaggödör, illetve kis kiterjedésű volt TSZ. homokbánya. A megyében üzemelő bányák túlnyomó többsége homokbánya. Emellett a kavics és az agyagbányászat van jelen, illetve egyetlen riolitbánya a Barabási Kaszonyi-hegyen.

A korábban felhagyott bányák jelentős részére készült rekultivációs terv, mivel az állam a KAC-on keresztül támogatja ezeknek a tájsebeknek a felszámolását. A rekultivációs programok megvalósulása a KAC támogatás mértékében történik.

1.1.7. Ipar

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az alacsony ipari termelés miatt az országos átlaghoz viszonyítva viszonylag alacsony az ipar környezeti terhelése. Sajnos a rossz szemlélet miatt, valamint az ipari tevékenységek növekedése miatt a szennyezés mennyiségének növekedése várható már rövidtávon is.

Az ipar környezetvédelmi fejlesztésére az ún. csővégi módszerek terjednek el, ami a környezeti problémákat nem oldja meg, csak áthárítja és megnöveli. 2000-ben a megyében közel 420 millió Ft-ot költöttek az ipar környezetvédelmi célú fejlesztésére, aminek 80%-a ún. csővégi beavatkozás volt.

Az utóbbi években lassan kezd terjedni az ISO 14001-es Környezeti Irányítási Rendszer bevezetése. Megyénkben a termelő szférában számos vállalat már rendelkezik ilyen minősítési rendszerrel és több vállalatoknál van folyamatban a rendszer kiépítése és tanúsítása. Ez egyre növekvő ütemű, de még összességében mindig kevés számú. Az egyéb KIR módszerek alkalmazása szinte ismeretlen a megyében.

A különböző iparágak közül a megyében az alábbiak tekinthetőek jelentős környezeti hatásúaknak (ezek vagy a gyár mérete, vagy a felhasznált anyagok veszélyessége, vagy a káros anyag termelés összes volumene miatt alakultak így): feldolgozóipar, energiatermelés, élelmiszeripar, gyógyszergyártás, építőipar

1.1.8. Kereskedelem

A kereskedelmi forgalomba kerülő termékek egyre több csomagolóanyagot használnak fel, a betétdíjas rendszerek ugyanakkor gyakorlatilag megszűntek Magyarországon. Bár igaz, hogy mind az EU, mind hazánk hulladékgazdálkodásának egyik legfőbb alapelve a hulladékok mennyiségének csökkentése, erre vonatkozóan a kereskedelem területén sem születik intézkedés.

A kereskedelem elmúlt években tapasztalható nagymértékű koncentrációja, a nagyáruházak megjelenése egyenlőre csak a megyeszékhelyet érinti. A nagyáruházak környezeti hatásai közül legjelentősebb az, hogy gerjesztik a gépjármű forgalmat, tovább növelve a városi közlekedés zsúfoltságát. A nyíregyházi TESCO és Baumax áruházak felé vezető útszakaszon az elmúlt években

mért 30-50%-os forgalomnövekedés – noha nem feltétlenül csak a két áruház hatása – mutatja a jelenség súlyát.

1.1.9. A turizmus környezeti állapotra kifejtett hatásai

A turizmus hatásai szempontjából Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az ország más területeihez viszonyítva kevésbé problémás, hiszen ebben a térségben viszonylag kicsi az idegenforgalom mértéke.

Megyénkben a pozitív és negatív hatások elsősorban Nyíregyházán és a Felső-Tisza menti üdülőövezetekben jelennek meg. A negatív hatások – melyek elsősorban a Tisza folyót és azt övező természeti területet érintik – egyrészt adódnak a túlzott tömegű látogatottságból. Ez párosul azzal, hogy nem áll rendelkezésre a megfelelő infrastruktúra, mely kezelni tudja a tömeg által termelt hulladékot, szennyvizet.

1.2. A Környezeti elemek és rendszerek állapota

1.2.1. Védett természeti területek

A működési területünkön összesen 8 külön jogszabályban kihirdetett természetvédelmi terület van:

- Baktalórántházi Erdő Természetvédelmi Terület (341 ha),
- Bátorligeti legelő Természetvédelmi Terület (23 ha),
- Bátorligeti ősláp Természetvédelmi Terület (53 ha),
- Cégénydányádi Park Természetvédelmi Terület (16,2 ha),
- Fényi-erdő Természetvédelmi Terület (297,7 ha),
- Kállósemjéni Mohos-tó Természetvédelmi Terület (85 ha),
- Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület (156,6 ha),
- Vajai-tó Természetvédelmi Terület (78 ha).

Az ex lege védett lápok, szikes tavak, kunhalmok, földvárak valamint védett természeti területeken kívül az EU-NATURA 2000 európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek (**1. melléklet**) hálózata biztosítja a természetvédelmi érdekek érvényesítésének lehetőségét az európai közösségi szempontból értékes fajok és élőhelyek fenntartásához.

1.2.2. A vizek minősége

A pontszerű szennyező-források (az ipari- és a mezőgazdasági üzemek, csatornaművek, stb. száma meghaladja az ötszázat) vizsgálata az 1960-as évek derekán kezdődött.

A területen néhány jelentősebb ipari üzem lelhető fel, szennyezőanyag kibocsátásuk a csatornaművekhez képest csekély.

Állattartásból származó hígtrágyát továbbra sem vezetnek vízfolyásba. A Tisza és a fontosabb mellékfolyók (Szamos, Kraszna, Túr) vízminőségét a magyar területen a szennyvízbevezetések nem befolyásolják. Megjegyzendő, hogy a hígítás több száz-illetve több ezerszeres. A szennyezőanyag terhelés 70-80 %-át a városi szennyvíztisztító telepek adják.

A szennyvízkibocsátás a korábbi időszak csökkenő tendenciáját követően 2007-ben jelentősen megnövekedett a csatornázottság növekedésével, a növekedés 2008-ban is folytatódott. A KOI_d terhelés a korábbi stagnálást követően növekedett. Az NH₄-ion terhelés az utóbbi évekhez hasonlóan továbbra is növekedést mutat. Az összes nitrogén kibocsátás 2000 és 2008 közötti időszakban növekedett, míg a foszfor tekintetében csökkenés következett be.

A szennyvízkibocsátás és a szennyezőanyag kibocsátás növekedése a kilencvenes évek közepétől-végétől összefüggésbe hozható az új csatornaművek üzembe helyezésével. A 2002-es kiugróan magas összes foszfor-terhelés valószínűsíthetően olyan mérési adat felhasználása eredményezte, amely csak rövid időszakra (pár napos üzemzavar) lehetett jellemző. A nyári hónapokban jelentős mértékben megnövekszik a vízfolyások só és nátrium terhelése a strandok használtvizeinek bevezetése miatt.

A felszíni vizek vízminőségi változásai

2007. januártól a Víz Keretirányelv előírásainak megfelelően kialakított monitoring rendszer keretében történik a felszíni vizek vízminőségi állapotának vizsgálata. A vizsgálatokat a TI- KTVF Mérőállomása végzi.

A feltáró monitoring keretében a Tisza folyó 6 szelvényében, a Túr, a Szamos, a Kraszna folyók határszelvényeiben, valamint a Batár és Bódvaj patakokon (referencia helyek) havonkénti gyakorisággal történtek vizsgálatok.

Az operatív monitoring program keretében negyedéves mintavételi gyakorisággal 13 vízfolyás szelvényben történtek mérések. Kivételt képezett a Lónyay csatorna ahol havonta volt vizsgálat, tekintettel arra, hogy ez a vízfolyás illetékességi területünkön a szennyvízbevezetésekkel legjobban terhelt Nyírségi belvízrendszer fő befogadója.

A TI-KTVF biztosítja az on-line lekérdezést a Forrás adatbázisban rögzített adatokhoz. A program elvileg alkalmas az MSZ 12749 szabvány szerinti minősítésre, ugyanakkor a program működésében számos olyan problémát tapasztalunk, amely miatt a minősítés eredményeit nem tudjuk elfogadni.

Az élőlény csoportok vizsgálatát teljes körűen a debreceni felügyelőség biológusai végzik. Vizsgálataik eredményét az országos adatbázisban rögzítik.

A Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervek készítésével összefüggésben a felszíni vizek értékelő-minősítő rendszerének fejlesztésére került sor. A VGT-hez kapcsolódó ökológiai állapotértékelés országosan történt, a kidolgozott új, típus specifikus referenciákon alapuló minősítő rendszerrel.

A felszíni vizek állapotértékelése (a VGT-ben rögzítettek alapján):

- A vizsgált vízfolyásoknak alig 20%-a éri el a célként meghatározott jó ökológiai állapotot, a legtöbb víz állapota közepes vagy gyenge.
- Vízfolyásaink 80%-án a hidromorfológiai hatások (a meder és a part szabályozottsága, a nem megfelelő hullámtéri művelés, az épített műtárgyak) akadályozzák a jó ökológiai állapot elérését.
- A vizek szennyezettsége a vízfolyások mintegy 41%-ában okoz gondot. A szennyezési problémákat az esetek túlnyomó többségében a vizek szerves anyag és tápanyag terhelése okozza (kis és közepes vízfolyások).
- Problémát okoz a vízfolyások veszélyes anyagokkal való terhelése. A Tisza, a Túr, a Kraszna és a Szamos folyók esetében a kadmium, míg a Gőgő-Szenke főcsatornánál a higany mérhető határérték fölötti koncentrációban.
- A többségében belvíz-tározási és horgászati hasznosítású állóvizeknél, tározóknál a tápanyag és szerves anyag háztartásban megjelenő problémák, a nyári időszakban az oxigénháztartásban bekövetkező kedvezőtlen változások okoznak gondot.

A felszíni vizek minőségének állapotát a **7. melléklet** szemlélteti.

A felszín alatti vizek és a talajok környezetminőségi állapotának jellemzése

Felszín alatti (rétegvizek) minősége

A legfontosabb vizsgált vízminőségi jellemzők alapján a térség felszín alatti vizeinek általános állapotának értékelése során „Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében szereplő határérték került figyelembe vételre.

A vizsgált jellemzők közül az indikátor vízminőségi jellemzők csoportján belül a pH értékek, a nátrium, klorid és szulfát ionok koncentrációi, valamint az összes keménység egyetlen kútban sem haladta meg a rendelet szerinti határértékeket. A szerves anyagok mennyiségére utaló permanganátos kémiai oxigénigény 4 kút vizében haladta meg az 5 mg/l határértéket. A maximum koncentráció 8,4 mg/l volt (Pátroha Takács László 2. sz. öntöző kútban (SZABOLCSKERT Kft.).

Az ammónium ion koncentrációk térben és időben is változatosan alakultak a vizsgált kutak vizében. A 0,5 mg/l határértéket kettő-tízszeresen meghaladó mennyiségeket is mértünk. A vizsgált 12 kútból csak kettőben nem haladták meg a mért koncentrációk egyetlen alkalommal sem a határértéket. A maximum koncentrációt (6,4 mg/l) a Milk-Team Kft. tímári tehenészeti telepének kútjában mértük.

A rendelet mellékletében szereplő kémiai vízminőségi jellemzők közül a nitrát, nitrit, arzén, kadmium, ólom és a higany koncentrációkat mértük. A nitrit mennyisége egyetlen kútban sem haladta meg a 0,5 mg/l határértéket. A nitrát koncentrációk nagyon alacsonyak voltak az 50 mg/l határértékéhez képest (<0,5 –2,6 mg/l).

A nehézfémek közül a kadmium, higany és az ólom egy kútban sem haladta meg a rendelet szerinti határértékeket.

Az arzén csak egy kút vizében haladta meg a 10 µg/l határértéket. A maximum koncentrációt (73 µg/l) Mérk Gátórház kútjában mértük.

A felszín alatti vizek állapotértékelése:

Talajvizeink nitrát, nitrit és ammónium ion, valamint az összes foszfor tartalma **általában** magas, a megengedett **határérték feletti**.

Lokálisan, a szennyezőforrások közelében előfordulhat határérték feletti olaj, klorid, szulfid és nehézfém tartalom, valamint bakteriológiai szempontból is lehet kifogásolható a minőség.

Legfontosabb szennyezőforrások:

- mezőgazdaság (trágyázás, állattartó telepek),
- csatornázatlan települések,
- ipartelepek,
- szeméttelpek.

Felszín alatti vizeink közül kizárólag a Nyírség Lónyay-főcsatorna vízgyűjtő területéhez tartozó sekély porózus (talajvíz) víztest van mennyiségi szempontjából rossz állapotban. Ennek oka, hogy a nyírségi mesterséges vízfolyáshálózat a legtöbb helyen belemetsz a talajvíztükörbe, így az év nagyobb részében megcsapolja azokat. A felszín alatti víz mennyiségi szempontból nem megfelelő állapota kedvezőtlen hatást gyakorol a felszín alatti vizektől függő vizes élőhelyek ökológiai állapotára is. A rétegvizek védettebb helyzetűek – működési területünkön az ivóvízellátás teljes egészében erre épül.

Felszíni, felszín közeli vizekben friss szennyezést jelez az ammónium, ugyanis az ammónia oxidatív környezetben gyorsan tovább alakul nitráttá, majd nitráttá.

Mélyégi vizekben előfordul az ammónium, vas, mangán, arzén jelenléte a sajátos földtani környezettel magyarázható – rétegeredetű. Kiemelt probléma a rétegeredetű arzén jelenléte, mely a jelenlegi tisztítási technológiával sok esetben nem szorítható a jelenlegi 10 µg/l határérték alá. A korábbi hazai arzén határérték jóval kedvezőbb volt (csupán 50 µg/l volt az arzén maximális mértéke).

Talajon történő szennyvíz elhelyezés

A területileg illetékes Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2008-ban rendszeres ellenőrzést végzett az előkezelte szennyvizek talajon elhelyező kibocsátóinál. Ilyen kibocsátók az állattartó telepek, az élelmiszeripari üzemek egy része, vágóhidak, húsfeldolgozók és néhány települési szennyvíztisztító telep. A keletkező szennyvizek legnagyobb részét nyárfás elhelyező területeken, kisebb részét földmedencékben, valamint szántóföldön kiöntözéssel helyezik el, ellenőrzött körülmények között. A kihelyezésre kerülő szennyvíz mennyisége az év során jelentősen ingadozik, az üzemek szezonális jelleggel dolgoznak. A kommunális szennyvízelhelyező telepek ellenőrzése során rendszeresen előforduló üzemeltetési hiányosság a mechanikai tisztítás hiánya és a nem egyenletes terhelés. A régi elhelyező területek a települések csatornahálózatának fejlesztése következtében túlterheltté váltak, kiváltásuk szükséges. Jelenleg a területen 835.500 m³/év kommunális szennyvíz kerül elhelyezésre a nyárfás szennyvízelhelyező területre.

1.2.3. Hulladékgazdálkodással kapcsolatos adatok

A Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség működési területén 2007. évben összesen 465.032,6 tonna hulladék keletkezett, melyből 47.888,4 tonna volt a veszélyes hulladék.

A legtöbb hulladékot kibocsátó települések:

Települések megnevezése	Keletkezett hulladék mennyisége	
	tonna	%
1. Nyírgelse	121031,5	26,026
2. Nyírbátor	104947,9	22,567
3. Nyíregyháza	77010,8	16,560
4. Téglás	41542,2	8,933
5. Tuzsér	30518,1	6,562
6. Vásárosnamény	14077,0	3,027
7. Nyírbogát	9330,5	2,006
8. Kisvárdá	8761,5	1,884
9. Mátészalka	7268,3	1,562
10. Újfehértó	4593,7	0,987

Jelentősebb hulladéktermelő üzemek:

Kibocsátó neve	Kibocsátott hulladék mennyisége	
	tonna	%
Nyírségi-Szárnyas Kft.	121030,1	26,026
Bátortrade Kft	83820,9	18,024
HAJDU Hajdúsági Ipari Zrt.	40082,9	8,619
Erdért Zrt.	27823,8	5,983
"Ke-Víz 21" Zrt.	17437,3	3,749
DUNAPACK ZRt.	7529,2	1,619
Kraszko Erdőbirtokossági Társulat /Kraszko Ebt/	7049,5	1,515
Bátortrade Kft.	5850,2	1,542
Interspan Faipari Kft /Interspan Kft/	5627,2	1,258
MASTER-M Kft.	5196,3	1,117

1.2.4. Légszennyezőanyagok kibocsátása, levegőminőség

Emisszió, jelentősebb környezetet terhelő üzemek, kibocsátások

A terület levegőminőségi állapotát elsősorban a közlekedés okozta kibocsátások határozzák meg.

Az utóbbi évekre jellemző, hogy a tüzeléstechnikai eredetű légszennyező anyagok kibocsátása az energiahordozóban bekövetkezett váltás miatt csökkent. Az ipari eredetű légszennyezés az elmaradt iparosítás miatt összességében nem okoz problémát. A működő, légszennyezést okozó technológiákra jellemző, hogy a kedvezőtlen kibocsátási értékeket elsősorban a technológiák korszerűtlensége okozta.

A légszennyező telephelyek nagyjából a megye nagyobb városaiban – Nyíregyháza, Mátészalka, Kisvárd, Fehérgyarmat, Nyírbátor, Nagykálló – találhatók. Ugyanezen városokban a bejelentésre kötelezett légszennyező pontforrások aránya a területén lévő összes pontforrás közel 60 %-át teszi ki.

Területünkön a légszennyező pontforrások több mint 90%-a 20 m, vagy annál alacsonyabb magasságban bocsát ki szennyező anyagokat, ami arra enged következtetni, hogy a lakossági légszennyezéssel és a közlekedéssel együtt elsősorban lokálisan befolyásolják egy adott település levegőkörnyezeti állapotát.

Légszennyezettség (immisszió) változás

A FETIKÖVIZIG illetékességi területén egy OLM **automata mérőállomás** működik, Nyíregyházán, a Széna téren. 2008-ban a meteorológiai adatok mellett nitrogén-dioxid, nitrogén-oxid, kén-dioxid, szén-monoxid, szálló por (PM₁₀) és ózon komponensek mérése történt.

Nyíregyháza város a *nitrogén-oxidok* tekintetében a 2003-2004. évekhez és a 2007. évhez hasonlóan ismét *jó* minősítést kapott az automata mérőhálózat mérései alapján.

A mért gázkomponensek közül a *kén-dioxid* városi éves átlagkoncentrációja a 80-as évek óta csökkenő tendenciát mutatott, és az utóbbi pár évben 0-7 µg/m³ körül stabilizálódott. 2003-2008. évben Nyíregyháza város a *kén-dioxid szennyezettség* tekintetében *kiváló* minősítést kapott.

A mért gázkomponensek közül a *szén-monoxid* városi éves átlagkoncentrációja az előző évekhez képest tovább csökkent, határérték túllépés nem volt.

Az éves határértékhez viszonyított légszennyezettségi irányszám (I/I₀) a – vizsgált komponensek közül – a kén-dioxid után a szén-monoxidnál a legkedvezőbb. A *szén-monoxid* szennyezettség – a többi európai nagyvároshoz hasonlóan – jelenleg nem okoz jelentős problémát.

A szálló por *PM₁₀ frakció* éves átlagértéke és 50%-os, 75%-os percentilis értéke a 2007. évhez képest növekedett. A határérték túllépések száma jelentősen növekedett 13-ról 40-ra, így az egészségügyi határértékek túllépése 2006 után ismét meghaladta a megengedett határérték túllépések számát (35 túllépés).

Összességében Nyíregyháza város a szálló por *PM₁₀ frakció* szennyezettség tekintetében a 2005-2006. évekhez hasonlóan ismét csak *megfelelő* minősítést kapott az automata mérőhálózat mérései alapján.

A mért gázkomponensek közül az *ózon* éves átlagkoncentrációja és 50%-os, 75%-os percentilis értéke a 2007. évhez képest kismértékben növekedett. Az előző évekhez hasonlóan Nyíregyháza levegője *jó* minősítést kapott az *ózonszennyezettség* tekintetében.

A városok levegőjének minősítése – a nagyközönség számára áttekinthetőbb és érthetőbb – légszennyezettségi index alapján történik, amely a 17/2001. (VIII.3.) KöM rendelet 3.§. (5) (6) pontja, valamint 1. sz. melléklete alapján történt.

Nyíregyháza város levegője összességében a 2003, 2005-2006. évekhez hasonlóan 2008-ban **megfelelő** minősítést kapott.

Manuális mérőhálózati eredmények

A FETIKÖTIVIFE illetékességi területén nitrogén-dioxid mérés Kisvárdá, Mátészalka, Nyíregyháza, és Záhony városok közigazgatási területén történt 2008-ban.

Összességében a vizsgált időszakban (2003-2008) Kisvárdá, Mátészalka, Nyíregyháza, Záhony városok *nitrogén-dioxid* szennyezettség szempontjából *jó minősítést kapott* a manuális mérőhálózat mérései alapján.

A Felügyelőség illetékességi területén – a korábbi években szennyezettség szempontjából kiváló minősítésű – kén-dioxid mérés 2008. évben nem történt, mivel a korábbi években a mérési eredmények mindenhol az alsó vizsgálati küszöbérték alatt voltak, az egészségügyi határérték 6%-át sem érték el.

A Felügyelőség illetékességi területén - a kén-dioxidhoz hasonlóan – ülepedő por mérés 2008. évben nem történt.

A manuális mérőhálózat mérései alapján a rendszeresen vizsgált városok korábban *jó minősítést kaptak* ülepedő por szennyezettség szempontjából.

A *szállópor PM₁₀* frakciójának mintavétele a Felügyelőség illetékességi területén csak Nyíregyházán a Széna téren lévő mérőponton történt, a mérések száma elérte az éves értékeléshez minimálisan szükséges mintamennyiséget (56 db minta/év/mérőpont).

Nyíregyháza város esetén 2008-ban a *szálló por PM₁₀ frakció* szennyezettség szempontjából *megfelelő minősítést kapott* a manuális mérőhálózat mérései alapján.

1.2.5. Zaj és rezgésvédelemmel kapcsolatos adatok

Üzemi létesítmények zajkibocsátásával kapcsolatos adatok

Megállapítható; hogy a tervszerű zajcsökkentés eredményeként jelentős értékű zajcsökkentést elért üzemek is voltak 2008. évben. Egy esetben nőtt a zajkibocsátás mértéke.

A közlekedésből eredő zajhelyzet ismertetése

A közlekedési zajmérések eredményei az üzemi létesítmények eredményeihez hasonlóan táblázatos formában vannak feltüntetve az alábbiak szerint:

Ssz.:	Közlekedési létesítmény neve:	Mérési jegyzőkönyv száma:	Legnagyobb túllépés T_{max} [dB]	Változás az előző vizsgálat eredményéhez képest [dB]
1.	Vásárosnamény-Gergelyugornya 41-4113. sz. utak csomópontja	15421-2/2008-H-12	0	-
2.	Nyíregyháza, Derkovits utca	19500-1/2008-H-27	10	-
3.	Nyíregyháza, Korányi utca	19500-2/2008-H-28	8	0
4.	Nyíregyháza, Kert utca	19500-3/2008-H-29	8	0
5.	Nyíregyháza, Vasgyár utca	19500-4/2008-H-30	10	-1

2008. évben a közlekedési mérések a 2012-re elkészítendő, Nyíregyháza Megyei Jogú Városra vonatkozóan a zajtérképezés megalapozásához, mintaterületek kialakításához lettek igazítva.

1.2.6. Környezeti kármentesítések Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2008-ban

Kármentesítés alatt a bekövetkezett eseti elszennyeződések megszüntetése érdekében olyan környezetvédelmi céllal végzett műszaki, gazdasági, igazgatási tevékenységet és intézkedéssorozatot értünk, amelyet a károsodott közeg illetve a szennyezettség megismerése, megszüntetése, utóellenőrzése érdekében végzünk.

Tényfeltárási szakasz

Kótaj „Zöld Bárók” Kft. üzemi üzemanyagtöltő állomás, Nyíregyháza, ELFÉM KFT. „fa” telephelye, Nyíregyháza, Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nyíregyháza-Borbánya hulladéklerakó, Nyírlugos, volt malom területe.

Műszaki beavatkozási szakasz

Csenger MOL NyRt. üzemanyagtöltő állomás, Fényeslitke, MÁV ZRt. Állomás területe, Fényeslitke, MÁV ZRt., Vasúti baleset helyszíne, Kállósemjén volt ELFÉM Kft. telephelye, Kisvárd, CAROFLEX Fékbetétgyár Kft. telephelye, Kisvárd, Szabolcs Volán Rt. telephelye, Mátészalka, Alfa-Protein Kft. „FA”, Nyírbogdány, MOL Rt. Bázistelep, szénhidrogén szennyezés, Nyírbogdány, MOL Rt. Bázistelep, savgyanta tárolók területe, Nyíregyháza, AGIP OLAJ MAGYARORSZÁG KFT. László utcai üzemanyagtöltő, Nyíregyháza, Szabolcs Volán Rt. telephelye, Nyírtass, GYÖNGYHARMAT EBT. Nyírtass-Thomka tanyai üzemi üzemanyagtöltő állomás, Vásárosnamény, MOL NYRt. (volt ÁFOR) telep, Záhony, MÁV ZRT. Vegyianyag átfejtő telep, Záhony, MÁV ZRT. 72-73. sz. takarítógányok, Záhony, MÁV ZRT. Szerviz területe.

Utómonitoring szakasz

Fehérgyarmat, Szabolcs Volán Rt. telephelye, Gyulaháza REFORM MG. Szövetkezet „Va” telephelye, Kisvárd, Várda Ferro Kft. (korábban Vulkán Öntödei Kft.) telephelye, Komoró, MÁV ZRT. Pakura átfejtő telep, Mátészalka, Dobos László telephelye, Mátészalka, Inter-Tram Kft. telephelye, Mátészalka, MÁV ZRT. Gépészeti telephely, Mátészalka, Szabolcs Volán ZRt. telephelye, Nyírbátor, MOL Rt. üzemanyagtöltő állomás, Nyíregyháza, Erőmű Kft. telephelye, Nyíregyháza, Közlekedési Felügyelet telephelye, Nyíregyháza, MÁV ZRT. Kisvasút területe, Nyíregyháza, MÁV ZRT. Állomás területe, Nyíregyháza, MÁV ZRT. Gépészeti Főnökség, Nyíregyháza, MEIJI Rt (volt ATB Rt.) telephelye, Nyíregyháza, MOL Rt. Kinizsi utcai telephelye (volt AFOR telep), Nyíregyháza, Megyei Jogú Város Önkormányzata, repülőtér területe, Nyíregyháza, Megyei Jogú Város Önkormányzata, volt Báthory laktanya területe, Nyíregyháza, Nyírség-Hasso Kft. telephelye, Nyíregyháza, Szabolcs-Mag 98 KFT. (volt ERECO Rt.) telephelye, Pócspetri, Petri Mg. Szövetkezet telephelye, Téglás, HIM Rt. telephelye, Tiszabездéd, MÁV ZRT. „Eperjeske rendező” pályaudvar, Tuzsér, MÁV ZRT. „Eperjeske átrakó” pályaudvar, Újfehértó, MOL Rt. üzemanyagtöltő állomás, Záhony, MÁV ZRT. Szertár, Gépészet területe, Nyíregyháza, BanKonzult Kft. telephelye.

2. Környezeti célkitűzések, célállapotok

A megye környezeti célállapota a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott célokkal, és a célok elérése érdekében szükséges intézkedésekkel összhangban az emberi élet minőségének folyamatos javítása az ökológiai eltartó képesség határai között. A Nemzeti Környezetvédelmi Program két fő területen fogalmaz meg feladatokat.

Beavatkozások a különleges kezelést igénylő területeken

- a. Környezettudatosság
- b. Klímavédelem
- c. Környezet-egészségügy és élelmiszerbiztonság
- d. Városi környezetminőség
- e. Biológiai és táji sokféleség védelme
- f. Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat
- g. Vizeink fenntartható használata
- h. Hulladékgazdálkodás
- i. Környezetbiztonság

Beavatkozások a kiemelt ágazatokban

- j. Energetika
- k. Közlekedés
- l. Ipar
- m. Mezőgazdaság
- n. Turizmus
- o. Kereskedelem

Területünkön különösen az alábbiak intézkedések kiemelendők:

Fenntartható terület- és földhasználat

- A termőhelyi adottságoknak és a természetes állapotnak megfelelő erdőszerkezet-átalakítás az erdő ökológiai, biodiverzitási értékének növelése érdekében.
- Az erdei ökoszisztéma minél természetesebb formában való megőrzése érdekében a természetes folyamatokat követő erdőkezelés, erdőgazdálkodás előterjesztése.
- Az erdőterületek kiterjedésének növelése (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal).
- A természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése.
- A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.
- A talaj-degradációs és szennyező folyamatok megelőzése, illetve mérséklése.
- Az ökológiai gazdálkodás támogatása.

A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem

- A természetvédelmi nyilvántartások és az ingatlan-nyilvántartás közötti adategyezőség elérése.
- Valamennyi védett természeti területnek, nemzeti parknak, tájvédelmi körzetnek legyen kezelési terve.
- A felhagyott, illetve tájképromboló épített elemek, felszíni tájsebek, felhagyott katonai gyakorlóterek stb. rehabilitációja.
- Az inváziós fajok elterjedésének megelőzése, korlátozása, visszaszorítása.

- A biodiverzitás megőrzését biztosító extenzív mezőgazdálkodási rendszerek elterjesztése és fenntartása.
- A természet- és tájvédelmi érdekek érvényesítése a terület- és településfejlesztés és -rendezés, az ágazati tervezés (különösen mező- és erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, közlekedés és egyéb műszaki infrastruktúrafejlesztés) során.
- Az ex lege területek hatósági határozattal való kijelölésének és ingatlan-nyilvántartási feljegyzésének befejezése.
- Az ex lege területek felmérésének és nyilvántartásának áttekintése és hatékonyabb tételé.
- A védett természeti területek állapotának megőrzése és javítása.
- A természetvédelmi nyilvántartások és az ingatlan-nyilvántartási adategyezőség érdekében végrehajtandó feladatok ellátása.
- Valamennyi védett természeti terület, nemzeti park, tájvédelmi körzet kezelési terveinek kidolgozása.
- Az élőhely-rehabilitációs munkák folytatása, folyamatos monitorozása, támogatása, a befejezett helyreállítások fenntartása.
- A védendő fajok élőhelyeül szolgáló területek természetvédelmi szempontú kezelése.
- A megyei területi tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése.
- Natura 2000 területek kezelése, fenntartása.

Vízvédelem

- A bel- és csapadékvízzel való gazdálkodás fejlesztése.
- A helyi és térségi jelentőségű felszíni vizek mennyiségi és minőségi védelme.
- A mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezés csökkentése.
- Belterületi csapadékvíz -elvezető hálózatok fenntartása, rekonstrukciója, záportározók építése a vizekkel való gazdálkodást biztosító rendszerek kiépítése, rehabilitációja.
- A helyi és térségi jelentőségű vizek védelmét szolgáló beavatkozások megvalósítása.
- Az állattartó telepek trágyatároló műtárgyainak megfelelő védelemmel történő ellátása.

Hulladékgazdálkodás

- A hulladékgazdálkodási tervek elkészítése.
- A szelektív gyűjtés infrastruktúrájának biztosítása minél szélesebb körben, a gyűjtés rendszerének kiépítése, bővítése.
- A régi, felhagyott, bezárt lerakók folyamatos rekultiválása és monitorozása.
- A gazdasági szférában képződő hulladék, ezen belül a veszélyes hulladékok mennyiségének csökkentése.
- A települési szilárd hulladék, ezen belül a háztartásokban keletkező hulladék mennyiségének visszaszorítása.
- A hulladéktermelő kötelezettségei betartásának ellenőrzése, szankcionálás. (A szennyező fizet elv betartatása.)

Települési környezetminőség

- A csatornázottság mértékének növelése.
- Fenntarthatóbb települési közlekedési rendszerek kialakítása (környezetkímélőbb, energia- és költségtakarékosabb személy- és áruszállítás).
- A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.
- A légszennyezettség kialakulásának megelőzése.
- A zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, a zöldterületek elérhetőségének és minőségének javítása.
- Összefüggő, egységes zöldfelületi rendszer kialakítása, növelése, megújítása, fenntartása.
- Takarékos terület felhasználás, barnamezős területek újra használatának előtérbe helyezése.
- A települési folyékony hulladék kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő hulladékkezelési közszolgáltatás szervezése és fenntartása.
- A szennyvízelvezetés- és tisztítás biztosítása, a szükséges fejlesztések megvalósítása.
- A helyi közösségi közlekedés támogatása, igénybevételek ösztönzése.
- A kerékpárutak fejlesztésének támogatása.
- A helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok megállapítása (pl. csendes övezet, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett területek kijelölése; zajkibocsátási határérték megállapítása, ellenőrzése).
- Stratégiai zajtérkép és intézkedési terv készítése.
- Fűtéskorszerűsítés.
- Az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazása.
- A mesterséges felszínborítás minimalizálása; az igénybevett zöldfelület pótlása; faültetés, gyepesítés; a zöld felületek gondozása.
- A takarékos terület felhasználás lehetőségeinek vizsgálata és szükség szerinti szabályozása, barnamezős területek felhasználásának tervezése.

Közlekedés

- A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés (különösen a szálló porterhelés) csökkentése.
- A közösségi közlekedés rendszerének (vasút, távolsági autóbusz) eszközállományának, infrastruktúrájának, szolgáltatási színvonalának fejlesztése.

3. Környezetvédelmi Program

A környezetvédelmi célú fejlesztési elképzelések a kormány által is támogatott programokhoz (hulladékkezelés, csapadék- és szennyvízcsatornázás, úthálózat és közlekedésfejlesztés, köztisztaság, zöldterületek stb.) kapcsolódnak.

Kapcsolódó programok (nemzeti, regionális, megyei és EU-s programok)

Magyarország Nemzeti Fejlesztési Terve

Nemzeti Környezetvédelmi Program

Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program

Észak-Alföldi Régió fejlesztési koncepciója

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Fejlesztési Koncepció

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területrendezési Terv

Európai Unió 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja

3.1. A megyei környezetpolitika elemei

A Környezetvédelmi Program célja a kitűzött célállapot elérése, a környezetvédelmi szempontok érvényesítése a területfejlesztési és környezetvédelmi tervek megvalósításánál. A Programban szereplő javaslatok stratégiai programokban összegeződnek, melyek alkalmasak arra, hogy a megye kulcsszereplői együttműködések mentén megtervezzék és megvalósítsák az egyes programjavaslatokat.

A stratégiai programok felsorolása:

- Természetvédelmi stratégiai program
- Biodiverzitás védelmi stratégiai program
- Mező-, erdő-, vad-, halgazdálkodás ökológiai szempontú fejlesztése stratégiai program
- Vízkészletek mennyiségi védelme stratégiai program
- Felszíni és felszín alatti vizek minőségi védelme stratégiai program
- Környezetkímélő települési szilárd hulladékgazdálkodás stratégiai program
- Megyei energetikai stratégia kidolgozása stratégiai program
- A megújuló energiaforrások részarányának növelése stratégiai program
- Az energiahatékonyság javítása az önkormányzati intézményekben stratégiai program
- A közúti közlekedés környezeti terhelésének csökkentése stratégiai program
- A környezetbarát közlekedési módok támogatása stratégiai program
- A Környezetvédelmi Program elveinek megfelelő iparfejlesztés stratégiai program
- A települési és az épített környezet védelme stratégiai program
- Környezet-egészségügyi stratégiai program
- Az oktatás, nevelés, szemléletformálás és társadalmi részvétel stratégiai program

A megye környezetpolitikáját elsősorban a környezetminőség-szabályozási szemlélet jellemzi, amelynek célja az emberi élet minőségének javítása, az egészségesebb életfeltételeket biztosító természeti és települési környezet megteremtése. A környezet politika másik fontos eleme a fenntartható fejlődés elérése és biztosítása. A különböző fejlesztések, területhasználatok, környezeti beavatkozások tervezése, engedélyezése, megvalósítása során biztosítani kell a természeti értékek megőrzését, a természeti erőforrások takarékos és célszerű használatát, az ökológiai szempontok érvényesítését az életminőség javításához és biológiai sokféleség megőrzéséhez. A program kulcsszereplői - a települések vezetése, a gazdasági élet képviselői, a köztisztviselők, a civilszervezetek és a lakosság - aktív részvételével és alapvető szemléletváltásával érhető el az itt megfogalmazott környezeti célkitűzések megvalósítása. A Program alapján kapcsolódva az országos program-háttérhez további egyeztetések és ütemezések szükségesek a települési önkormányzati költségvetésekben is megjelenő feladatrendszer elfogadtatásához, kidolgozásához és megvalósításához.

3.2. A környezeti problémák megoldása

A megye környezetvédelmi problémáinak megoldására szolgáló korábbi környezetvédelmi program (2003-2008.) elemei teljesítésének összefoglalását a **7. melléklet**, valamint az új tervezési időszak elemeivel – melyek alapjaiban szerves folytatásai a korábbi tervezési szakasz célkitűzéseinek – való kiegészítését szövegtáblázat összefoglaló táblázat tartalmazza.

A stratégiai célok mentén elindult főbb fejlesztések, jelenleg is folyó, a megyét érintő kiemelt környezetvédelmi programok és beruházások a következők:

Ivóvízbázisok diagnosztikai vizsgálata és biztonságba helyezése (1997-)

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szilárdhulladék-gazdálkodási Rendszer megvalósítása, beruházási program (2004.)

Sz-Sz-B megyei Ivóvízminőség-javító Program (I-II.) (2004-) – 4 társulásban (81 településen) folyamatban, míg 18 településen megvalósultak a beruházások.

Sz-Sz-B megyei Szennyvízelhelyezési Program – 26 agglomeráció (49 település) + 3 kistelepülés beruházása van folyamatban 46,5 MrdFt nagyságrendben. A szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz-Program keretében történik, új szennyvíztisztító építése és / vagy meglévő bővítése és korszerűsítése, valamint szennyvíziszap kezelés megoldására vagy természet-közeli szennyvíztisztítás megvalósítására kerül sor.

A megyében található szennyvíztelepek többségénél valószínűleg a bővítés és korszerűsítés, szennyvíziszap kezelés vagy természet-közeli szennyvíztisztítás megvalósítása folytatódni fog 2015 után is.

Vízgyűjtő gazdálkodás tervezés (2008-2009.)

Árvízvédelmi és tájrehabilitációs programok, beruházások:

Az Öreg-Túr rehabilitációja – célja az Öreg-Túr (Túr-belvíz főcsatorna) rendezése, revitalizációja, a vízszint megemlése a településfejlesztési elképzelésekhez igazítottan úgy, hogy az ökológiai értékek tovább gazdagodjanak.

Beregi komplex árapasztási – ártér-revitalizációs fejlesztés - célja a Bereg árvízvédelmi biztonságának növelése és a területen lévő vizes élőhelyek vízpótlásának biztosítása.

A Felső-Túri árapasztó tározó építése - célja a Túri árvízvédelmi rendszer kiépítése, ezzel a térség árvízvédelmi biztonságának növelése és a területen lévő vizes élőhelyek vízpótlásának biztosítása.

Egyéb projektek:

A Tisza-Batár-Palád-Túrköz határtérség természeti erőforrásainak megóvása (2009-2010.) - a projekt feltárja a térség ár - és belvízi rekonstrukciós és fejlesztési lehetőségeit (vízviszatartás, vízpótlás), vizsgálja a természeti területek jobb vízellátásának megoldhatóságát, a Batár és a Palád patak ökológiai vízpótlásának lehetőségét.

Vízbázisvédelmi feladatok a magyar- ukrán határtérségben (2009-2010.) - célja az országhatárral osztott felszín alatti vizek racionális felhasználásának ökológiai és környezetvédelmi megalapozása, a felszín alatti vizek minőségének megóvása a felszíni eredetű szennyeződésekkel szemben.

Fentiekén kívül számos további projekt ill. projekt előkészítés van folyamatban.

SZABOLCS-SZATMÁR BEREG MEGYE KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJÁNAK ELEMEI

Tevékenységi kör	Célkitűzés	Célállapot I. (2003-2008.)	Célkitűzések- Célállapot II. (2009-2014.)
<p>Területhasználat, mezőgazdaság, erdő-, vad-, halgazdálkodás, természeti és tájképi értékek védelme, tájgazdálkodás</p>	<ul style="list-style-type: none"> A kivett művelési ágon belül a vizállások (mocsarak) aránya ne csökkenjen, lehetőleg növekedjen. Növekedjen az extenzív gyümölcsösök részaránya a gyümölcsstermesztésen belül. Emelkedjen a legeltetéses állattartás részaránya. Csökkentjen a rendezetlen tulajdonviszonyú erdők aránya. Csökkentjen a tuskózás, teljes talaj előkészítés részaránya. Csökkentjen a nagyvadállomány, a gímszarvas kivételével, valamint a róka állomány is. Legyen biztosítva a védett állat és növényfajok védelme. Növekedjen vizeinkben az őshonos halfajok aránya. Csökkentjen a védett állatok kilövések száma. Csökkentjen a természeti területek humán eredetű terhelése, javuljon ökológiai állapotuk. 	<ul style="list-style-type: none"> 2008-ra a szántók aránya az összes művelési ágon belül a KSH adatait és számolási módszert figyelembe véve a jelenlegi 46 %-ról 30 %-ra csökken, a művelésből kivett területek, a gyümölcsösök, a szőlő, kert, halastó részaránya nem változik, a gyepek és erdők aránya egyformán emelkedik: az erdők aránya 19 %-ról 26 %-ra (tehát a valóságban a 15,5%-ról a 23 %-ra), a gyepek aránya a 11 %-ról a 20 %-ra. A helyi védett természeti területek aránya eléri a megye területének 1%-át 2008-ra, amelynek legalább 90%-a külterületre eső természeti terület. Az országos jelentőségű védett természeti területek aránya eléri a megye területének 12 %-t az ex lege védett területek nélkül. Az ex lege védett területek száma és kiterjedése nem csökken 200 darab és 7000 hektár alá. Az erdőrezervátumok kiterjedése eléri az 500 hektárt 2008-ra. 2008-ra a biogazdálkodás teljes területi aránya eléri az 5 %-ot. 2008-ra az Agrár-Környezetvédelmi Programban résztvevő területek aránya eléri az 50%-ot. 2008-ra KSH adatok szerint a szántók és gyümölcsös területek legalább 50 %-át szerves trágyázzák, a műtrágyázott területek aránya 5 % alá csökken, felhasználhat szerves trágya mennyiségének évi átlaga érje el a 100.000 tonnát, míg a műtrágya hatóanyag 2.000 tonna alá csökken. A Növényegészségügyi és Talajvédelmi Állomás adatai alapján a felhasznált szerves trágya mennyisége érje el az 500.000 tonnát, míg a 	<ul style="list-style-type: none"> A vízgyűjtő gazdálkodás és a mezőgazdasági tevékenység összehangolása A VKI /2000/60/EC általános céljaként megfogalmazott „jó állapot” eléréséhez össze kell hangolni a belvízi védekezést is. Felül kell vizsgálni a VGT-ben nem tárgyalt öntözés (növénytermesztés, kertészeti ágazat) problémakörét, versenyképes gazdálkodók Magyarországon csak öntözött körülmények között lesznek. A vizes élőhelyek állapotának belvízvédelmi tevékenység és aszály hatására témakörben felül kell vizsgálni a tervezett intézkedések körét, miből lehet megvalósítani és ki lesz a fenntartó. Mentett oldali holtágak és mlyárterek élőhelyeinek vízpótlása Meg kell vizsgálni azokat a területeket ahol a művelési ág váltás megvalósítható. A nem VKI-konformnak minősített problémák kezelése. Felül kell vizsgálni az állami feladatok szükséges mértékét és kiterjedését a mezőgazdasági gazdálkodási közfeladatok terén. A közfeladatok ellátásához szükséges finanszírozási struktúrák, normatívák kidolgozása és a folyamatos biztosítás feltételeinek megteremtése. Rendezni kell a vízi létesítmények tulajdoni és vagyonkezelési viszonyait. A talajvédelmet támogató (talajjavítás, mélylazítás) pályázati

		<ul style="list-style-type: none"> műtrágya mennyisége csökkenjen 10.000 tonna alá. Az őshonos fajok részaránya erdőinkben 30 %-ra emelkedik 2008-ig. A természetvédelmi oltalom alá helyezett erdők aránya eléri a 10 %-ot 2008-ig. 2004-ben kerüljön megtervezésre a megye biodiverzitást monitorozó rendszere, amelyet 2005. januártól bevezetnek. 	<ul style="list-style-type: none"> rendszer megteremtése Pénzügyi fedezet megteremtése korszerű-állati hullaggyűjtő helyek kialakítására
Vízgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> A felszíni és felszín alatti vizek terhelésének csökkentése, a megye területén. A megyében a vízfelhasználás (beleértve a termálvizeket) állandósuljon a 2002. évi szinten. Ökológiailag helyes, vízgyűjtő szemléletű vízgazdálkodás elvének figyelembe vételével valósuljon meg a vizek kártétele elleni védekezés és a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése koncepció. 	?	<ul style="list-style-type: none"> A Szennyvíz Program folytatása: szennyvíztelepek bővítése és korszerűsítése, szennyvíziszap kezelés vagy természet-közel szennyvíztisztítás megvalósítása Az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtásának folytatása A Vízbázisvédelmi Program végrehajtásának folytatása A felszín alatti vizeket veszélyeztető, ipari és mezőgazdasági eredetű szennyezett területek feltárásának, kármentesítésének folytatása
Hulladékgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> A komplex hulladékgazdálkodási rendszer kialakításán keresztül a hulladék mennyiségének csökkentése, valamint az ártalmatlanítás környezeti terheinek csökkentése. Fokozatosan sikerül felszámolni az illegális hulladéklerakókat. 	<ul style="list-style-type: none"> A lakossági szilárd hulladék mennyisége a hulladék minimalizálásra irányuló erőfeszítések hatására hosszú távon nem növekszik a jelenlegi hozzávetőleg 1 000 000 m³/év-hez viszonyítva. A Hulladékgazdálkodási törvényvel összhangban az összes lerakásra kerülő hulladékon belül a lerakással ártalmatlanított biológiailag lebomló szerves anyag tartalmát a jelenleg mért értékhez viszonyítva 2004. július 1. napjáig 75%-ra, 2007. július 1. napjáig 50%-ra és 2014. július 1. napjáig 35%-ra szükséges csökkenteni. Szintén a törvény szerinti visszavételi kötelezettség alapján 2005. július 1. napjáig el kell érni, hogy a hulladékká vált csomagolóanyagok legalább 50%-a megyei szinten is hasznosításra kerüljön 	

<p>Energiagazdálkodás</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az energetikai levegőszennyezés csökkentése, a fosszilis energiahordozók használatának csökkentése, a megújuló energiaforrások részarányának növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2008-ra 8%-ra emelkedik a megújuló energiaforrások részaránya a megye teljes energiateljesítményében. 	<ul style="list-style-type: none"> • A megújuló energiaforrások részarányának további növelése a megye teljes energiateljesítményében.
<p>Közlekedés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A közlekedés környezeti terhelésének (zaj, rezgés, levegőszennyezés) csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A városi tömegközlekedés jelenlegi teljesítménye nem csökken. Az összes éves utaskilométer nem csökken a 2000. évi 500 millió km alá. Az autóbuszok kihasználtsága Nyíregyházán nem csökken az 1999. évi 36,5% alá. Elkerülő utak, lassító szigetek és csillapított forgalmú településközpontok létesülnek a Program érvényessége alatt. A településszerkezeti tervek készítésekor dokumentált környezeti szempontú értékelés készül. 2008-ra elkészül a megyei zajkonfliktus térkép. • A települési szolgáltatási, egészségügyi és egyéb funkciók kialakításakor a közlekedési kapcsolatok vizsgálata a fejlesztés részévé válik. 	<ul style="list-style-type: none"> • A közösségi közlekedés igénybevételének növelése (kedvezményrendszer, tarifapolitika) • A közösségi közlekedés rendszerének áttekinthetése, folyamatos korszerűsítése, vonzóná tétele • Az egyéni közlekedés növekvő mértékének, mennyiségér ők visszaforgására irányuló intézkedések • A motorizált közlekedés csökkentésére irányuló lépések • A közlekedés időbeli lefolyásának változtatására irányuló intézkedések • 2012-ra elkészül a megyei zajkonfliktus térkép.

<p>Ipar, szolgáltatás</p>	<ul style="list-style-type: none"> Növeíteni kell a környezetközpontú irányítási rendszerek használatát a megye vállalatainak körében 	<ul style="list-style-type: none"> 2008-ra a megyében lévő termelő vállalatok 70%-ában működik valamilyen környezettudatos irányítási rendszer. 	<ul style="list-style-type: none"> Ipari parkok centralizált kialakítása (logisztikai feladatok többlet terhelésének minimalizálása, térbeli mozgásigény és káros anyag kibocsátás csökkentése érdekében) A közlekedés térbeli megosztásának változtatása
<p>Települési és épített környezet</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kelemesebb, esztétikusabb települési környezet kialakítása, a településeken áthidaló gépjármű forgalom sebességének, intenzitásának csökkentése A megye települési településszerkezeti terveinek stratégiai környezeti hatáselemzése a terv várható hatásainak becslésére A településképbe illeszkedő, a hagyományos építészeti stílusokkal összhangban lévő építészeti tervek szorgalmazása, a tervek szakmai véleményezése A zöldfelületekkel való tervszerűbb, szakszerűbb gazdálkodás 	<ul style="list-style-type: none"> 2008-ig megkezdődik a településeket elkerülő utak építése a következő településeken: Nyírtura, Székely, Berkesz, Rakamaz, Tiszavasvári, Nagykálló és Kállósménfő. Lassító szigetek épülnek több településen, amelyek nagy forgalmú közút halad át. 2003 folyamán létrejön a megyei tervtanács az építészeti tervek szakmai véleményezésére. 	
<p>Környezet-egészségügy</p>	<ul style="list-style-type: none"> A munkahelyi foglalkozás-egészségügyi kockázat csökkentése a munkavállalók egészségének védelme érdekében. A jelenlegi magas, közlekedési eredetű zajterhelések csökkentése. Az elvégzett foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok számának jelentős emelése az ártalomnak kitett dolgozók körében. Pl. a mezőgazdaságban vegyszerrel dolgozók körében jelenleg elvégzett évi 200 vizsgálat többszörösének elvégzése. A szemléletformálással, környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységek hozzájárulnak ahhoz a kulturális változáshoz, amelynek nyomán a természettel együttműködő társadalom kialakul. 	<p>-----</p>	<ul style="list-style-type: none"> Környezeti kockázatelemzések végzése a közlekedés előszervezetekre gyakorolt káros hatásának (levegőszennyezés, zajterhelés stb.) vizsgálatára Forgalomszervezés és forgalomirányítás korszerűsítés (járművek és forgalomirányító fényjelző készülékek közötti kommunikáció) fejlesztése
<p>Oktatás, nevelés, szemléletformálás, társadalmi részvétel</p>		<ul style="list-style-type: none"> 2004 év végére kialakításra kerül a környezeti nevelési oktatóközpont 2003 év során megalapításra kerül a környezetünkért díj 2004 közepére kidolgozásra kerül a fenntartható fejlődés posztgraduális képzés és a 2004-2005-ös tanévben meghirdetésre kerül 2004 végére elkészül az önkormányzatoknak szóló kiadvány 2008-ra minden megyei általános és 	

		<p>Közép Iskola beépíti pedagógiai programjába a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismereteket.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2008-ra minden megyei felsőoktatási intézményben minden hallgató kap ismereteket a fenntartható fejlődésről. • 2005-re a megyében lévő termelő vállalatok 70 %-ában működik valamilyen környezetközpontú irányítási rendszer 	

3.3. A környezetvédelmi program végrehajtásának eszközei

3.3.1. Intézményi feladatok

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Önkormányzat feladata, hogy jogi- és szervezeti kereteinek és eszközrendszerének lehetőségei mentén segítse elő az MKVP-ben meghatározott környezeti szempontok integrálását a területen folyó azon fejlesztési tevékenységekbe, melyek a környezet és az emberi élet minőségének javítását szolgálják.

Elsődleges cél: A megyei Program szerinti környezetvédelmi célú fejlesztések folytatása a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) pályázat keretében. A Víz Keretirányelvben foglalt előírások teljesítése, mellyel a felszíni és felszín alatti vizeknél a jó vízállapotot kell elérni, mindez nagymértékben hozzájárul az alábbiakhoz:

- A gazdaságfejlesztés élénkítése – a térség lemaradásának a mérséklése,
- A víziközmű infrastruktúra kiépítésével a térségben a beruházások ösztönzése, az életszínvonal növekedése, a vidék népességmegtartó képességének megerősödése,
- A turisztikai vonzerő élénkítése, ami a Felső-Tisza térségének kitörési pontja,
- Javul a megye természeti értékeinek védelme és megőrzése.

Az előirányzott fejlesztések összehangolt módon történő végrehajtása szükséges. A kitűzött célok és eredmények teljesülése csak a teljes megye rendszerszemléletű fejlesztése kapcsán valósulhat meg.

3.3.2. Projektjavaslatok

A Környezetvédelmi Program 2009-2014. tervidőszakra vonatkozó elemei egyrészt a korábbi projektjavaslatok folytatása és végrehajtása, valamint olyan újabb további projektelemek, melyek jelentős része az időközbeni EU-s szabályozásoknak és elvárásoknak való megfelelés céljából illesztendő be az új Környezetvédelmi Programba. Ez utóbbiak közül kiemelendők az EU Víz Keretirányelvben foglaltak végrehajtására irányuló vízgyűjtő gazdálkodási tervekben előirányzott vízgazdálkodási, környezetvédelmi és ökológiai célú feladatok.

3.3.3. Vízgyűjtő gazdálkodás tervezés

2008-ban elindult hazánkban a vízgyűjtő gazdálkodás tervezés folyamata, melynek elvégzését a 2000/60/EK irányelv 13. cikke alapján a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII.21.) Kormányrendelet ír elő. A vízgyűjtő-gazdálkodás célja a felszíni (folyók, patakok, csatornák, tavak, tározók) és a **felszín alatti vizek** állapotának megőrzése és javítása, a „jó állapot” elérése 2015-ig.

A Víz Keretirányelv a vizekkel kapcsolatos előírásait és elvárásait az ún. víztesteken keresztül kívánja érvényesíteni, így a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés legkisebb alapelemei is a víztestek.

A tervezés szintjei:

- Duna medence,
- Nemzeti terv,
- 4 rész-vízgyűjtő (Duna, Tisza, Dráva, Balaton),
- 42 tervezési alegység,
- Víztestek (felszíni és felszín alatti)

A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a számukra biztosított megfelelő vízmennyiséget is.

Jól megalapozott természeti, társadalmi és gazdasági indokokkal a 2015-ös határidő kitölthető két tervezési időszaknak megfelelően 2021-ig vagy 2027-ig, a célkitűzések enyhébbek is lehetnek, mint a jó állapot, illetve jó potenciál követelményei.

Intézkedések: a vízfolyások, állóvizek és felszín alatti vizek kémiai, ökológiai és mennyiségi állapotának elérését és fenntartását szolgáló (állami és egyéb) cselekvések csoportjai.

Az intézkedések tervezése három pilléren nyugszik:

- ökológiai feltételek (környezeti célkitűzések) és műszaki lehetőségek(jelenlegi és célállapot) összehangolása
- gazdasági feltételek (költségek, költség-hatékonyság, aránytalan költségek kerülése, közvetett hatások, finanszírozhatóság, megfizethetőség),
- társadalmi szempontok, illetve érdekeltségi viszonyok(kielégítendő igények, előnyök és hátrányok) figyelembevétele

• **Célkitűzések és időbeni mentességek**

	Jó állapot/ potenciál elérése		
	Jó állapotú vagy elérhető 2015-ig (%)	2021-ig (%)	2027-ig vagy később (%)
Vízfolyások és állóvizek:	21	44	35
Természetes	20	60	20
Mesterséges	17	33	50
Erősen módosított	27	45	28
Felszín alatti vizek:	70	15	15

Időbeni mentességek főbb okai:

Az időbeni mentesség -amikor a célkitűzések teljesítése a meghatározott határidőkre ésszerű módon nem érhető el- indokolható pl. azzal, ha a műszaki természetű gyakorlati vagy jogszabályi kényszerek meggátolják az intézkedés 2015-re történő megvalósítását, vagy ha az ökológiai vagy vízminőségi állapot javulása lassú folyamat. Az „aránytalanság” igazolása tipikusan az jelenti, ha az intézkedések 2015-ig történő megvalósítása aránytalanul magas anyagi terheket jelent a lakosság, gazdaság, társadalom bizonyos szereplői, vagy a nemzetgazdaság számára (megfizethetőségi problémák, finanszírozás lehetetlensége).

A fenti indoklással a határidőket a VGT felülvizsgálati ciklusaihoz igazodva 2021-re, illetve 2027-re lehet módosítani.

A VGT-ben megfogalmazott főbb intézkedések és csoportosítások részben átfedik stratégiai programjaink egy részét, melyek a következők:

- Tápanyag- és szerves anyag terhelések csökkentése
- Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása
- Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése
- Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása
- Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések
- Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések
- Átfogó, országos intézkedések.

A VGT-ben megfogalmazott Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területét érintő intézkedési csoportok közül kiemelendők a következők:

• Tápanyag- és szerves anyag terhelések csökkentése

Területi agrárintézkedések a tápanyagterhelés csökkentése érdekében

- A tervezett intézkedések a Felső-Tisza és a Szamos-Kraszna tervezési alegységek területén önmagukban nem oldják meg a felszíni vizek tápanyag és szerves anyag szennyezéseit, valamint a felszín alatti vizek nitrát, illetve ammónium szennyezéseit. Csak korlátozott mértékben hozzájárulnak hozzá a jó állapot eléréséhez, mivel a Felső-Tisza-vidék területén lévő legjelentősebb vízfolyások vízgyűjtő területének nagyobb része Ukrajnában, és Romániában található. A intézkedések csak abban az esetben lesznek hatékonyak, ha azokhoz hasonló intézkedéseket Ukrajnában és Romániában is bevezetnek.
- Az agrárintézkedések tápanyag és szerves anyag csökkentés szempontjából csak akkor lehet eredményes a határral osztott víztestek esetében (Túr-felső, Tisza országhatártól Túríg, Garand- felső csatorna, Batár patak) ha a határon túl is megfelelő intézkedések valósulnak meg.

Vízfolyások és állóvizek rehabilitációjának terhelés csökkentő hatása

- Az alegységek vízfolyásaival kapcsolatos fontos intézkedés az állóvizek és vízfolyások medrének fenntartása. A medrek rendszeres fenntartása keretében a felesleges biomassa és laza üledék eltávolítása, a mederbeli lágyszárú növényzet és a parti fás szárú növényzet gondozása.
- A szennyezett üledék eltávolítását illetően kiemelendő a Szamos-Kraszna tervezési alegység, melynek ahol a Keleti övcsatornát érinti elsősorban.
- A tervezett intézkedés megvalósítása jelentős javító hatást gyakorolhat a Tunyogmatolcsi Holt-Szamos állóvíztest magas tápanyag- és szerves-anyag terhelésére.

Csatornázás és szennyvízelhelyezés megoldása

- A szennyvíztisztítás megoldása az alegységek területén belül a Szennyvíz-Program keretében történik, új szennyvíztisztító építése és / vagy meglévő bővítése és korszerűsítése, valamint szennyvíziszap kezelés megoldására vagy természet-közeli szennyvíztisztítás megvalósítására kerül sor.
- A Felső-Tisza-vidék tervezési alegységein található szennyvíztelepek többségénél valószínűleg a bővítés és korszerűsítés, szennyvíziszap kezelés vagy természet-közeli szennyvíztisztítás megvalósítása folytatódni fog 2015 után is.

Települési eredetű szennyezések csökkentése, jó vízvédelmi gyakorlat megvalósítása

- A megyei Hulladékgazdálkodási Program keretében : a Felső-Tisza tervezési alegység területén a Kisvárdán, a Szamos-Kraszna tervezési alegység területén Nagyecsedén, a Lónyay-főcsatorna tervezési alegység területén Nyíregyházán megvalósuló regionális hulladéklerakóval teremti meg a korszerű hulladékgazdálkodás feltételeit a régióban.
- A *belterületi jó (vízvédelmi) gyakorlat* mind a felszíni mind a felszín alatti vizek esetében hozzájárul a jó állapot eléréséhez. Belterületi csapadékvíz elvezetéshez kapcsolódóan jelentős fejlesztések valósulnak meg mindhárom tervezési alegység területén. Mivel a belterületi csapadékvíz elvezetésének megoldása pályázati forrásoktól függ, ezért valószínűsíthetően 2015 után is folytatódni fognak a fejlesztési feladatok.

A halastavi és a horgászati hasznosítás jó gyakorlatának kialakítása

- A szervesanyag és tápanyagterhelés csökkentése, valamint az alvizek védelme érdekében vizsgálni kell a halászati horgászati hasznosítást, törekedni kell a jó halgazdálkodási, horgászati gyakorlat alkalmazására, melynek része a megfelelő halszerkezet telepítése is.
- A Felső-Tisza alegység területén a Fehérgyarmati halastó és a Kemecei halastavak intenzív halászati hasznosításúak. A Rétközi tó valamint a Szamosmenti tározó elsődlegesen belvíztározó, másodlagosan horgászati hasznosítású.
- A Szamos-Kraszna tervezési alegységen két természetes felszíni állóvíztest található (Tunyogmatolcsi Holt-Szamos és Szamossályi tározó), melyeknek a hasznosítása elsődlegesen belvíztározó, azonban mindkettőn halászati hasznosítás is folyik. Mindkét

esetben magas szervesanyag és tápanyagtartalom mutatkozik, melynek csökkentése érdekében vizsgálni kell a halászati horgászati hasznosítást, törekedni kell a jó halgazdálkodási, horgászati gyakorlat alkalmazására, melynek része a megfelelő halszerkezet telepítése is.

- A Lónyay-főcsatorna tervezési alegységen a Nagyvadas-tó, mint természetes, valamint az Őzei víztározó, mint mesterséges állóvíztest, horgászati hasznosításúak. A Nagyréti és Oláhréti víztározók, mint mesterséges állóvíztestek elsődlegesen belvíztározók, azonban hasznosításként az öntözés és halászat is megjelenik.

• **Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása**

Szennyezés veszélyes anyagokkal

- A megoldásra váró feladatok között szerepel a Túr nehézfém szennyezésének csökkentése/megszüntetése (Felső-Tisza tervezési alegység), a kémiai jó állapot elérése a Túron, az Öreg-Túr ökológiai állapotát javító vízkormányzás lehetőségének megteremtése.
- További feladat a Szamoson és a Krasznán, valamint a Keleti övcsatornán a külföldről érkező tápanyag, szerves-anyag és veszélyes anyag terhelés csökkentése (Szamos-Kraszna tervezési alegység).
- Javasolt a Romániával történő egyeztetés és szoros együttműködés a szennyezés román területen történő megszüntetésének az érdekében. Alapvetően jogi szabályozást igénylő kérdés. A folyó nemzetközi vízgyűjtőjére vonatkozó részletes állapotfelmérést el kell végezni. Erre vonatkozóan a Vízügyi Bizottság részéről már történt kezdeményezés

• *Ipari szennyvízkibocsátásokból származó terhelések csökkentése, termálvíz bevezetések korlátozása*

- Az intézkedés célja az ipari szennyvíz és használt termálvíz bevezetések felülvizsgálata, korlátozása, szükség esetén megszüntetése.
- A Felső-Tisza alegység területén a Belfő-csatorna és a Gógó-Szenke főcsatorna érintett mind ipari mind használt termálvíz bevezetés szempontjából. A bevezetett víz mennyisége igen jelentős, hozzájárul a vízminőségi problémákhoz, azonban ennek mértéke ismeretlen.
- A Szamos-Kraszna alegység területén a Keleti övcsatorna és a Pilis-Piricsei főfolyás érintett ipari szennyvíz bevezetés szempontjából. A bevezetett víz mennyisége igen jelentős, hozzájárul a vízminőségi problémákhoz, azonban ennek mértéke ismeretlen. A szennyezőanyag kibocsátásának szabályozása hozzájárul a jó állapot eléréséhez. Az alegység területén a Kraszna érintett használt termálvíz bevezetés szempontjából. A bevezetett víz mennyisége igen jelentős, a vízminőségi problémákhoz való hozzájárulás mértéke ismeretlen.
- A Lónyay-főcsatorna tervezési alegység területén az Érpatak (VIII. sz.) főfolyás alsó és a Kállai (VII. sz.) főfolyás alsó víztestek érintettek használt termálvíz bevezetés szempontjából. Az Érpatak (VIII. sz.) főfolyásba vezetett termálvíz az öntözési lehetőségeket korlátozza. Az előzőeken kívül a bevezetett víz vízminőségi problémát eredményez, azonban ennek mértéke ismeretlen

• *A felszín alatti vizeket veszélyeztető, ipari és mezőgazdasági eredetű szennyezett területek feltárása, kármentesítése*

- A Felső-Tisza alegység területén jelenleg összesen 8 helyen történik kármentesítés, benzol, TPH, toluol, etil-benzol, xilol, és egyéb alkil-benzol szennyezés miatt. A kármentesítések Záhonyban (3 db), Kisvárdán (3 db) és Fényeslitkén (2 db) folynak.
- A Szamos-Kraszna alegység területén jelenleg összesen 3 helyen folyik kármentesítés, benzol, TPH, toluol, etil-benzol, xilol, és egyéb alkil-benzol szennyezés miatt. A kármentesítések Mátészalkán, Csengerben és Vásárosnaményban folynak.

- A Lónyay-főcsatorna alegység területén jelenleg összesen 8 helyen folyik kármentesítés, benzol, TPH, toluol, etil-benzol, xilol, és egyéb alkil-benzol szennyezés miatt. A kármentesítések Nyíregyházán (5 db), Nyírbogdányban (2 db) és Kállósemjénben (1 db) folynak. Ez utóbbi „A vizek állapotát veszélyeztető szennyezett területek kármentesítésének (Kármentesítési Program) végrehajtása” keretében állami felelősségi körbe tartozó kármentesítési feladat (OKKP) folyik Kállósemjénben a volt Galvánüzem területén. A Kossuth u. 128-130. alatti ingatlan a volt ELFÉM KFT. telephelye, ahol veszélyes hulladék tárolás és galvánipari szennyvíz kezelés történt. A tevékenység során mind a talaj, mind a talajvíz szennyeződött. Jellemző szennyező anyagok a TPH, PAH, klórozott alifás CH.
- **Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése (Hidromorfológiai problémák megoldása)**
 - Tervezett intézkedések: Mentett oldali holtágak és mélyárterek élőhelyeinek vízpótlása. A földhasználati viszonyok átalakítása (kisajátítással vagy a gazdálkodó számára nyújtott kompenzációval) és fenntartásának biztosítása az állóvizek növényzónáiban, illetve a vízfolyások esetén áréri illetve hullámtéri gazdálkodással.
- **Egyedi intézkedések**
 - A Felső-Tisza tervezési alegység területén előirányzásra került „Az Öreg Túr komplex rehabilitációja”, a Sonkádtól Olcsvaapátiig húzódó Öreg-Túr (Túr-belvíz-főcsatorna) rendezése, revitalizációja, a településfejlesztési elképzelésekhez igazodó állapotok kialakítása oly módon, hogy az ökológiai értékek ne szenvedjenek kárt, inkább tovább gazdagodjanak. A vízháztartási körülményekre előirányzott intézkedések és beruházásokat részletesen az alegységi terv tartalmazza.
- **Az ökológiai állapotot javító további intézkedések**
 - Több szentély jellegű, hullámtéri holtmeder leürülésének megakadályozása záró-műtárgyak építésével: Mese-szegi Holt-Tisza (magántulajdon), Rózsás-dűlői Holt-Tisza (részben állami, többségben magántulajdon)
 - A mentett oldali holtmedrek (halványok), medermaradványok, laposok felhasználása a vizek helyben tartása vízkormányzó és -visszatartó műtárgyak építésével.
 - Csatornák és főcsatornák esetében vízvisszatartás, vízszintemelés lehetőségének a biztosítása (pl. fenékküszöbök, rőzsegátak stb.).
 - A Szipa-főcsatorna és a Csaronda-főcsatorna mentén található erdők (Tarpai Nagy-erdő, Téb-erdő, Bockereki-erdő, Lónyai-erdő) és a bennük található medermaradványok revitalizálása, ökológiai árasztása.
 - Megfelelő vízminőség biztosítása a Tiszán, Szamoson, Túron, a határainkon belüli szennyező források felmérésével és felszámolásával (pl. fehérgyarmati szennyvíztisztító telep).
 - Havária esetekre beavatkozási tervek kidolgozása (pl. nehézfém szennyezés, nagy mennyiségű szemét érkezése).
 - Ökológiai szempontból megfelelő vízszint biztosítása az Öreg-Túr mederben.
 - Holtmedrek vízpótlásának megvalósítása a Túr mentén.
 - Invazív fajok felmérése, visszaszorítása, őshonos állományok megőrzése, pótlása a folyók, holtmedrek vonatkozásában (Tisza, Túr)
- **Fenntartható vízhasználatok megvalósítása, a vizek mennyiségi állapotának javítása**
 - A Felső-Tisza és a Lónyay-főcsatorna tervezési alegységek területén levő sekély porózus (talajvíz) és porózus (rétegvíz), víztestek mennyiségi védelme érdekében tervezett intézkedések.

- **Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések**

- **Ivóvízminőség-javító program végrehajtása**

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2002-től folyamatban van két (I. és II.) ütemben a szolgáltatott víz vonatkozásában nem megfelelő minőséggel rendelkező vízművek és települések esetében az Ivóvízminőség-javító Program.

- **Ivóvízbázisok biztonságba helyezése és biztonságban tartása**

A Felső-Tisza tervezési alegység területén 9 db sérülékeny földtani környezetű vízbázis vízbázisvédelmi beruházásai kerültek befejezésre. Folyamatban van Fényeslitke-Döge Közös Vízmű vízbázisának biztonságba helyezése. Az előirányzott beruházások 8 vízbázisnál még nem kezdődtek el.

A Szamos-Kraszna tervezési alegységen 4 db vízbázisvédelmi beruházás nyert befejezést. A vízbázisvédelmi diagnosztikai munkák 7 db vízbázisnál még nem kezdődtek el.

A Lónyay-főcsatorna tervezési alegység területén 7 db befejezett vízbázisvédelmi beruházás történt. Folyamatban levő munkák Gávavencsellő-Nyírtelek Nyíregyháza II. Vízmű és Kemece Vízmű vízbázisain vannak. A biztonságba helyezést célzó diagnosztikai munkák még további 7 vízműnél nem kezdődtek el.

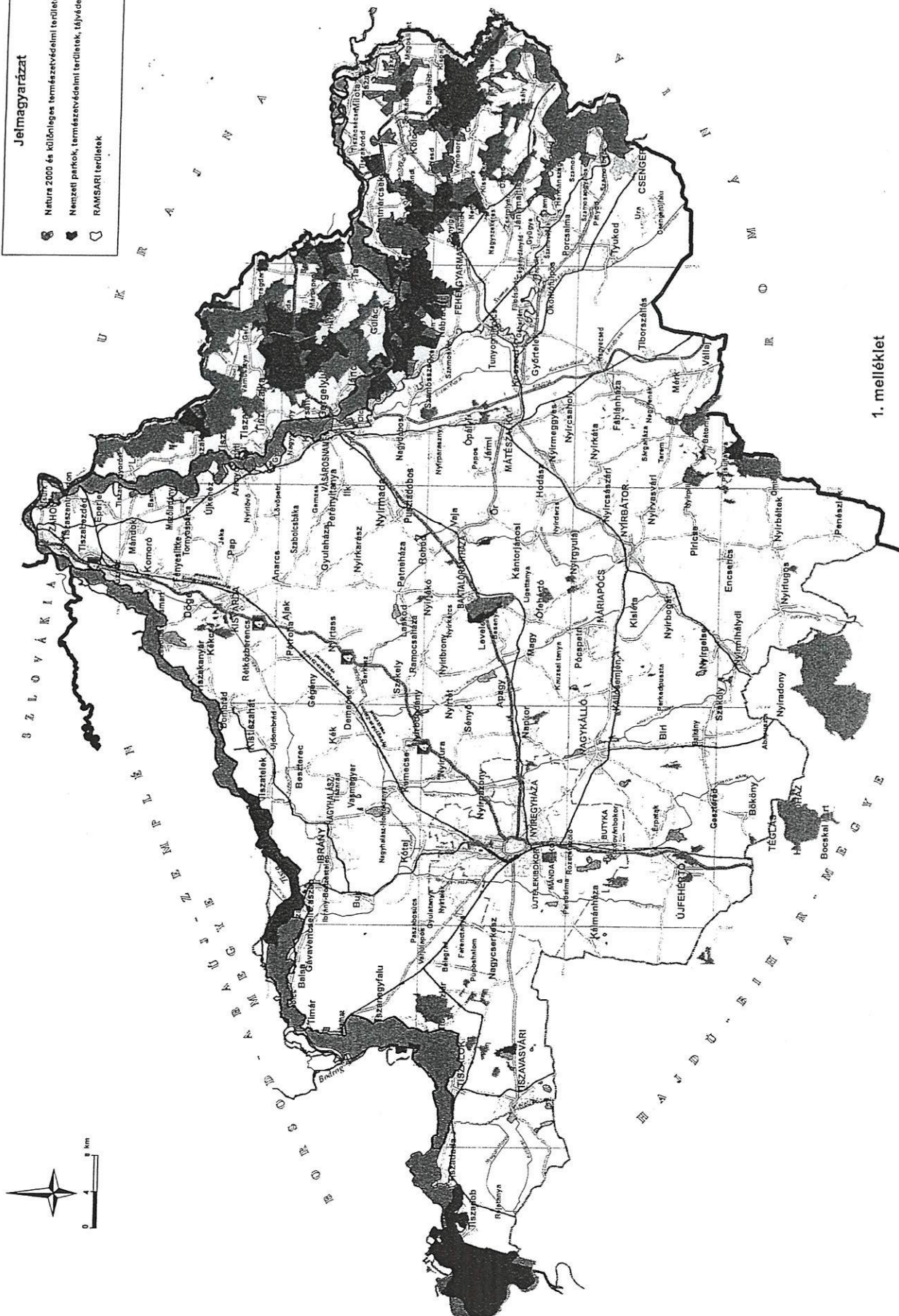
A megvalósult vízbázisvédelmi beruházásokat lezáró határozatok intézkedéseit be kell tartani.

Mellékletek jegyzéke

- 1. melléklet** Natura 2000 és Különleges természetvédelmi területek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén
- 2. melléklet** Ivóvízbázisok védőterületei Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén
- 3. melléklet** Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Ivóvízminőség-javító Programmal érintett települései
- 4. melléklet** Nemzeti Szennyvízprogram végrehajtása Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén
- 5. melléklet** Jelentősebb árvízvédelmi- és tájrehabilitációs programok Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén
- 6. melléklet** Vízyűjtő-gazdálkodási tervezési alegységek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén
- 7. melléklet** Szabolcs-Szatmár-Bereg megye felszíni vizeinek állapotértékelése

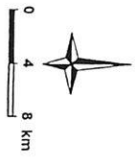
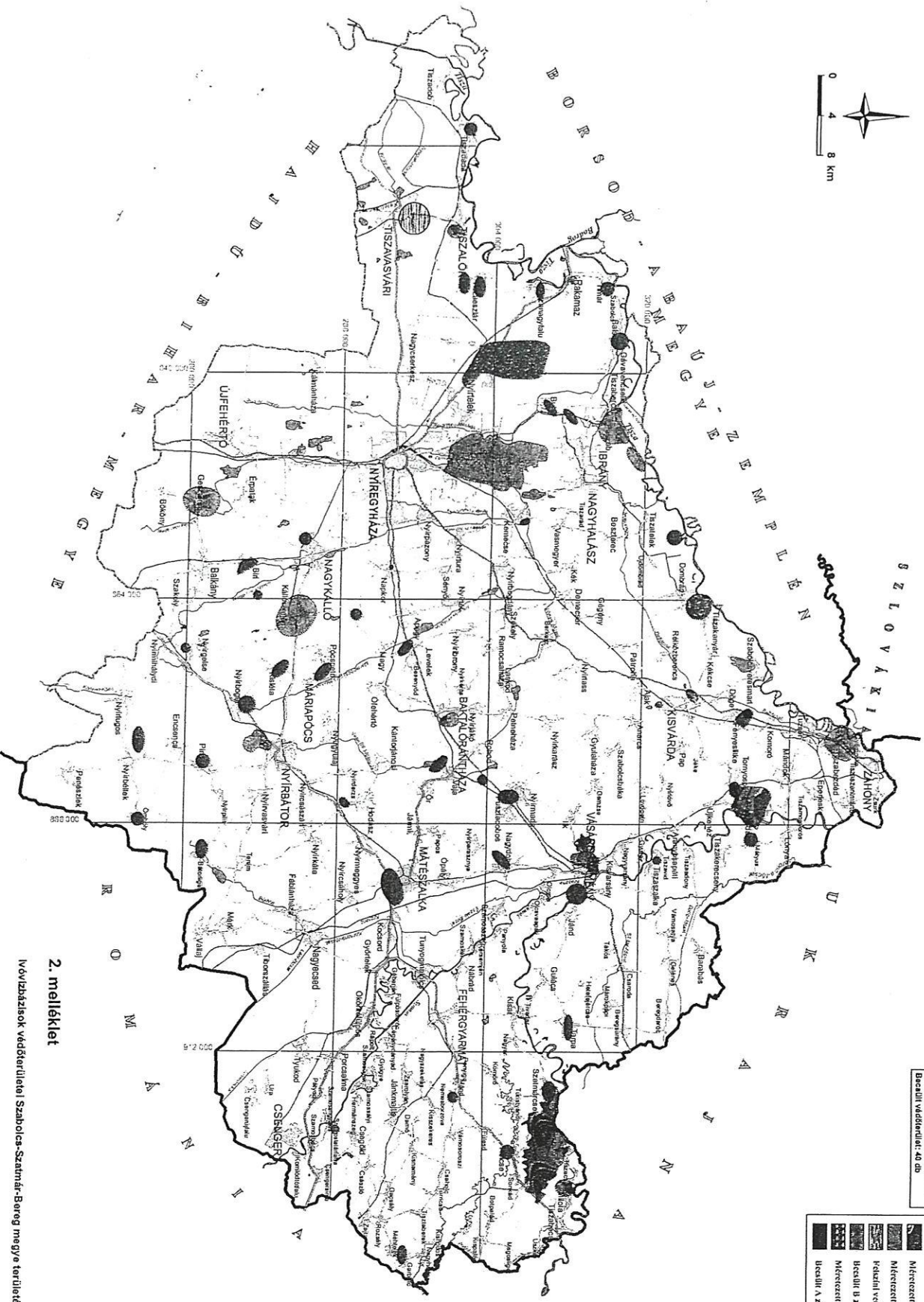
Jelmagyarázat

- Natura 2000 és különleges természetvédelmi területek
- Nemzeti parkok, természetvédelmi területek, tájvédelmi körzetek
- RAMSARI területek

1. melléklet

Natura 2000 és Különleges természetvédelmi területek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén

Művelési területek: 15 db
 Nem védett: 2 db
 Művelési terület: 3 db
 Bencsli védőterület: 40 db

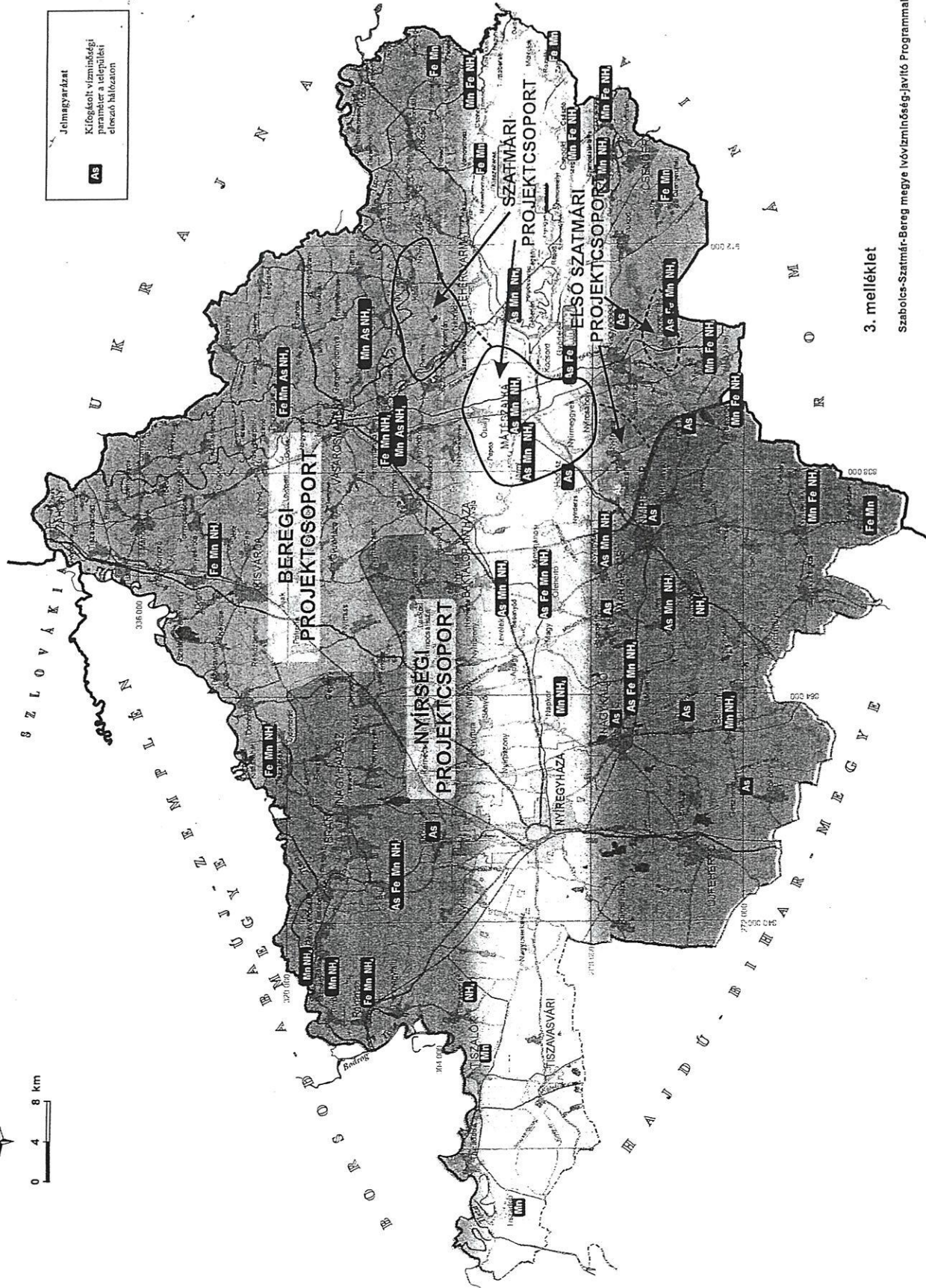
- Jelölésrendszer**
- Művelési terület
 - Művelési terület
 - Bencsli védőterület
 - Bencsli védőterület
 - Művelési terület
 - Művelési terület

2. melléklet

Nyíregyháza, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén

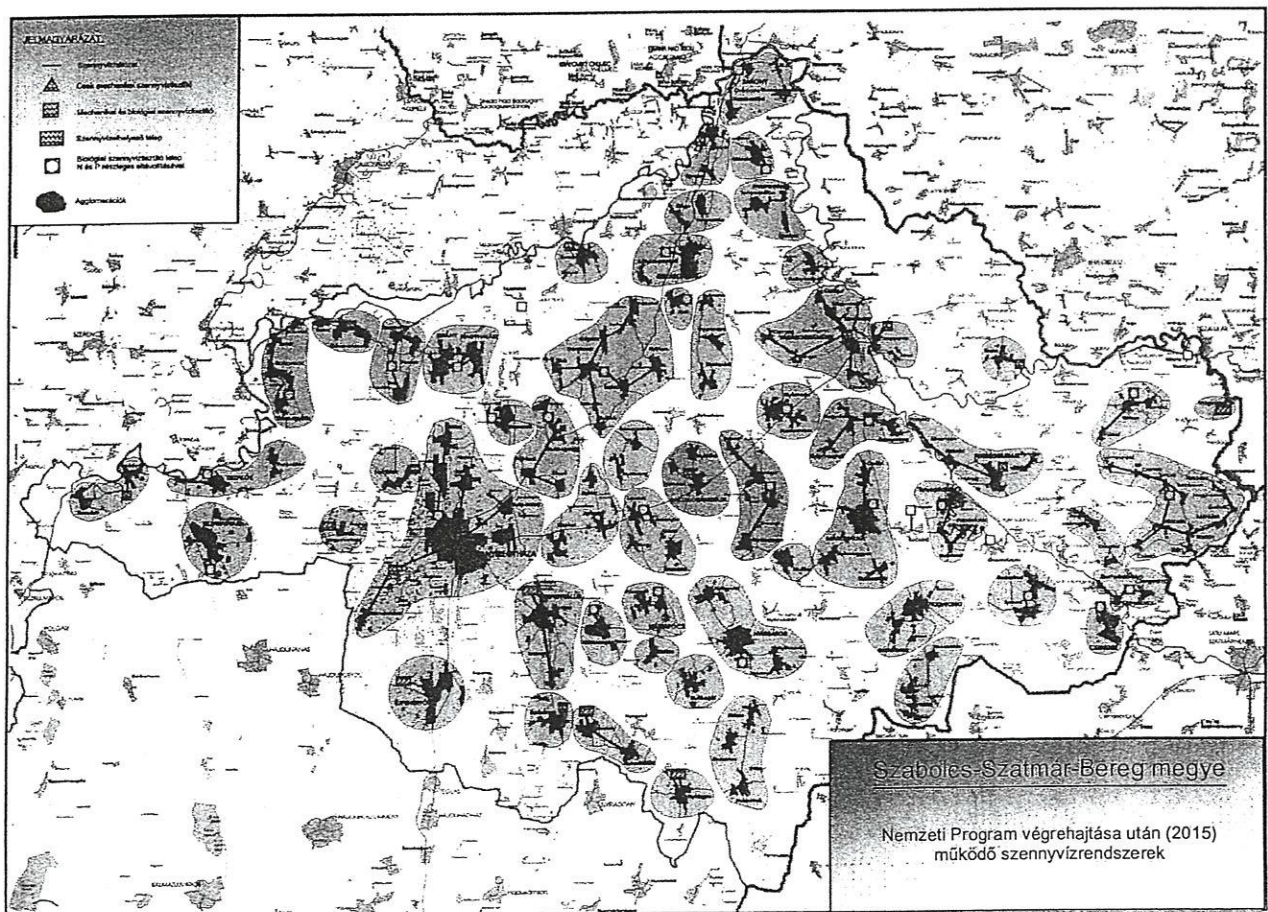
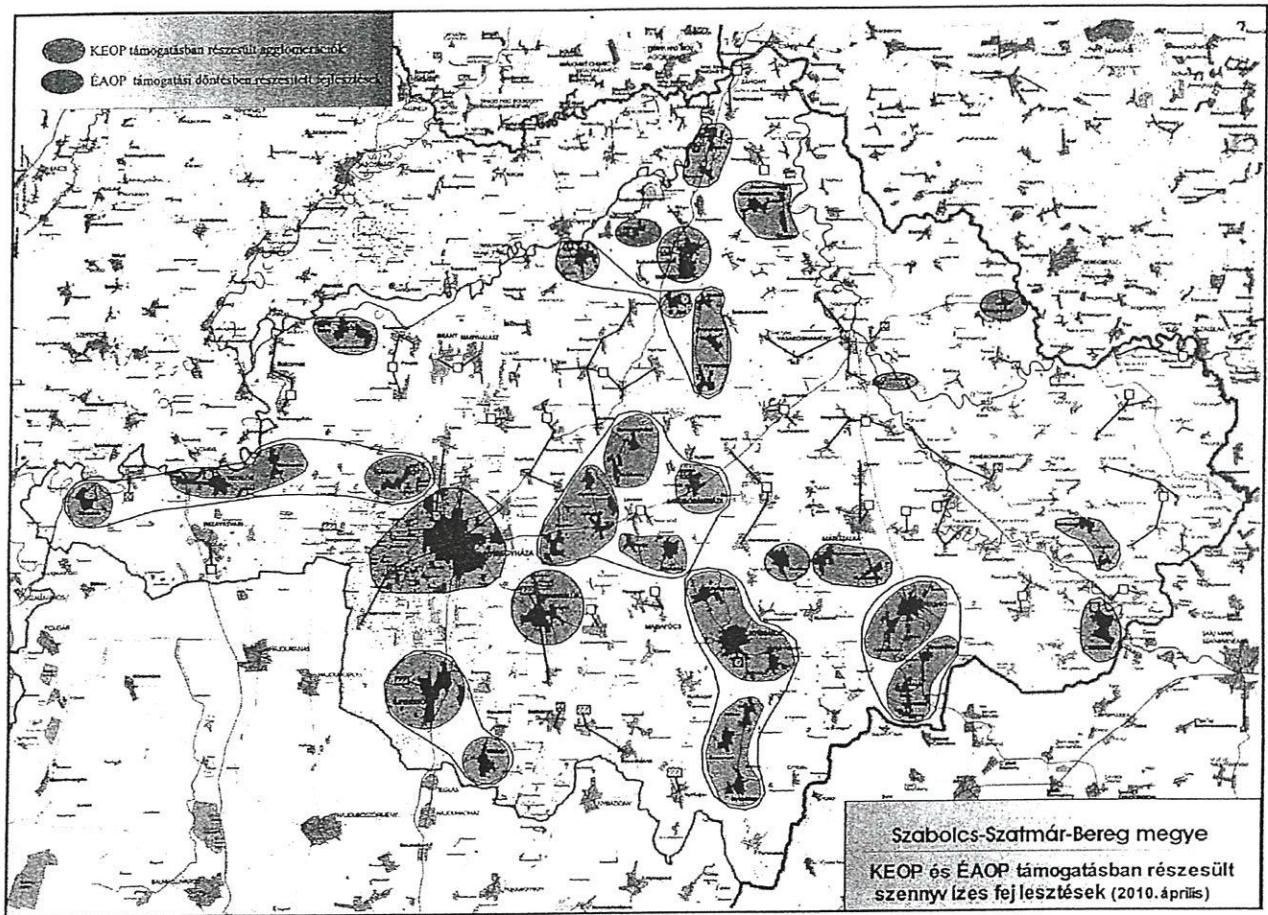

0 4 8 km

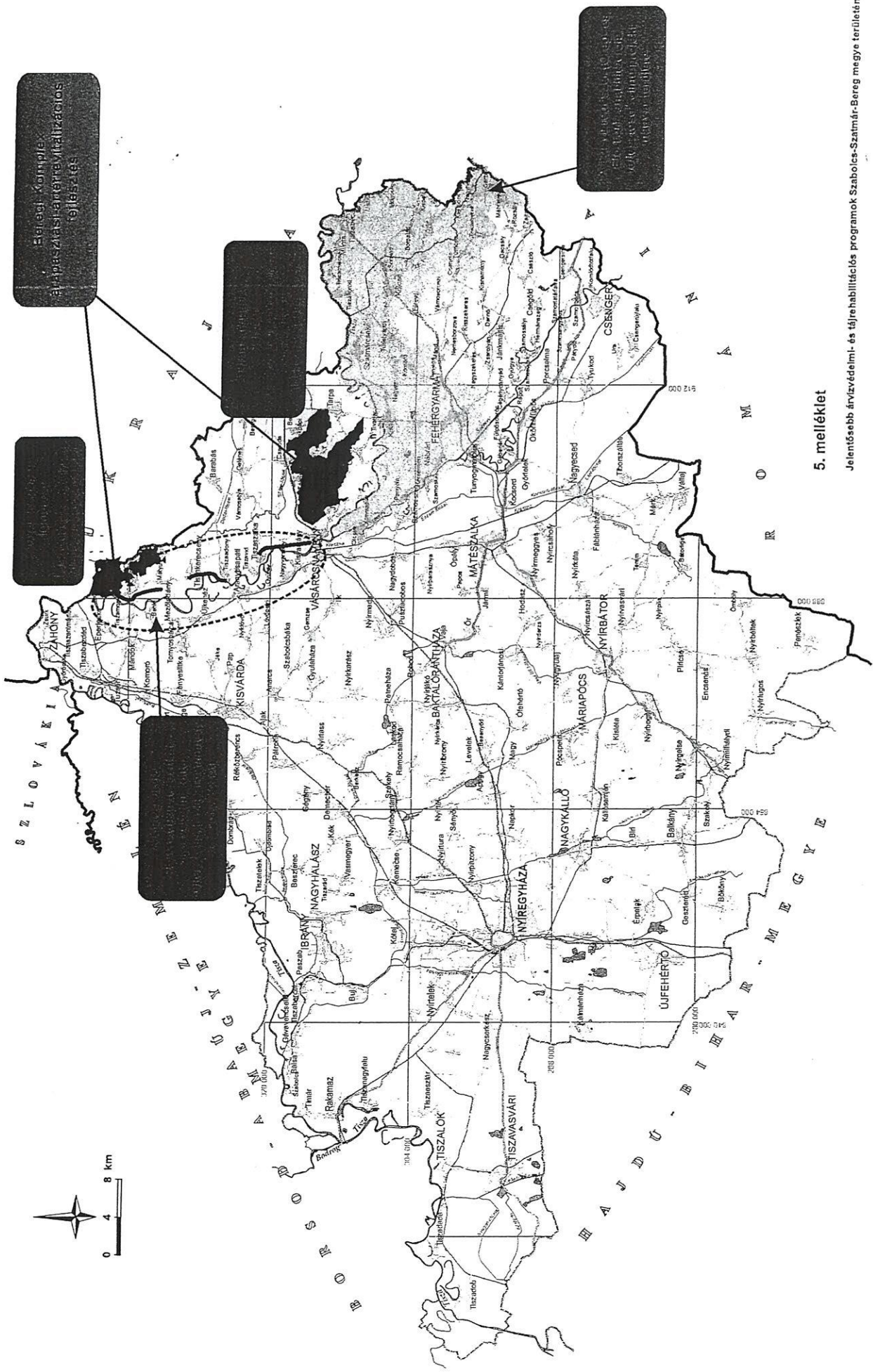
3. melléklet

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Ivóvízminőség-javító Programmal érintett települései

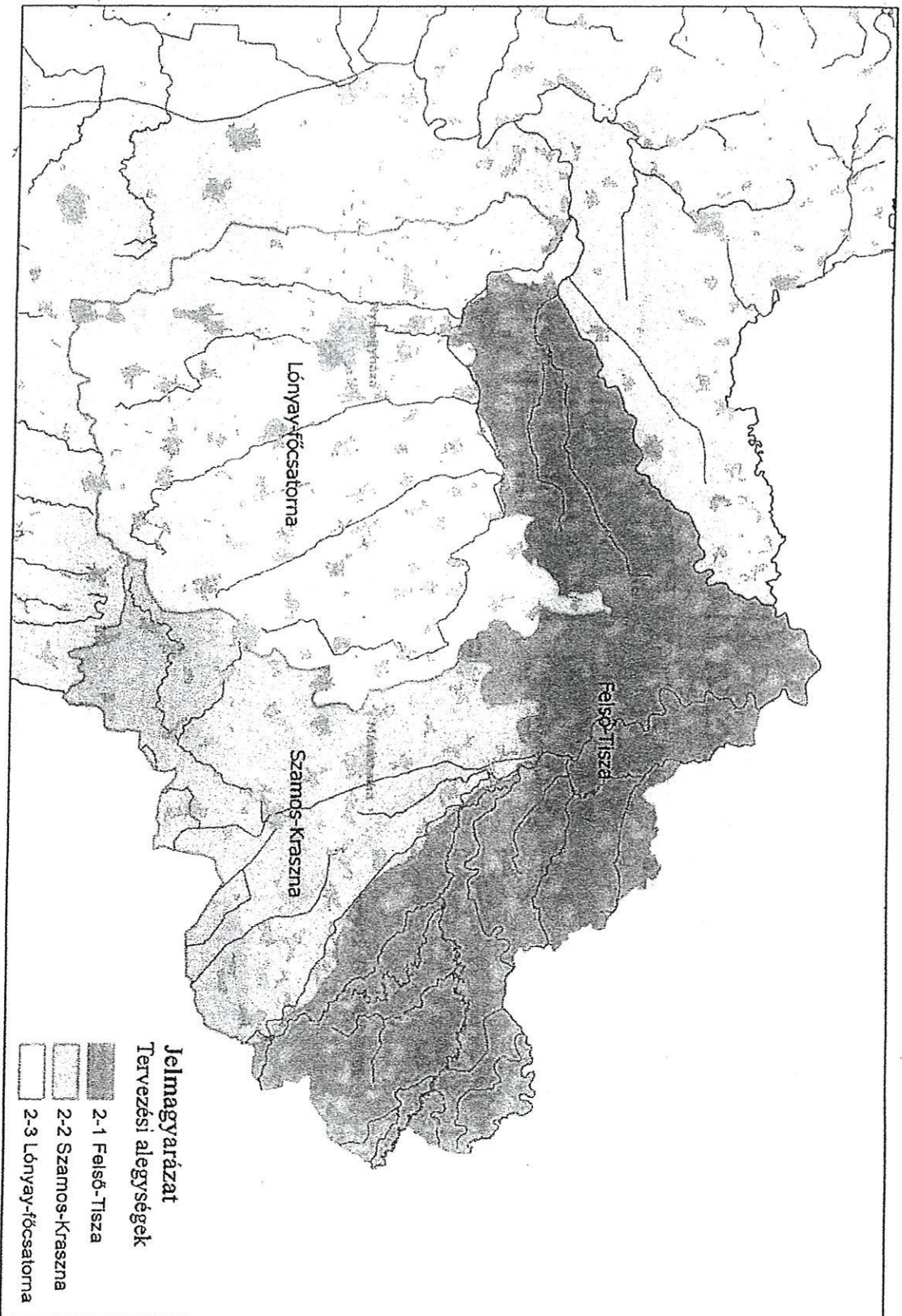
4. melléklet

Nemzeti Szennyvízprogram végrehajtása Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén

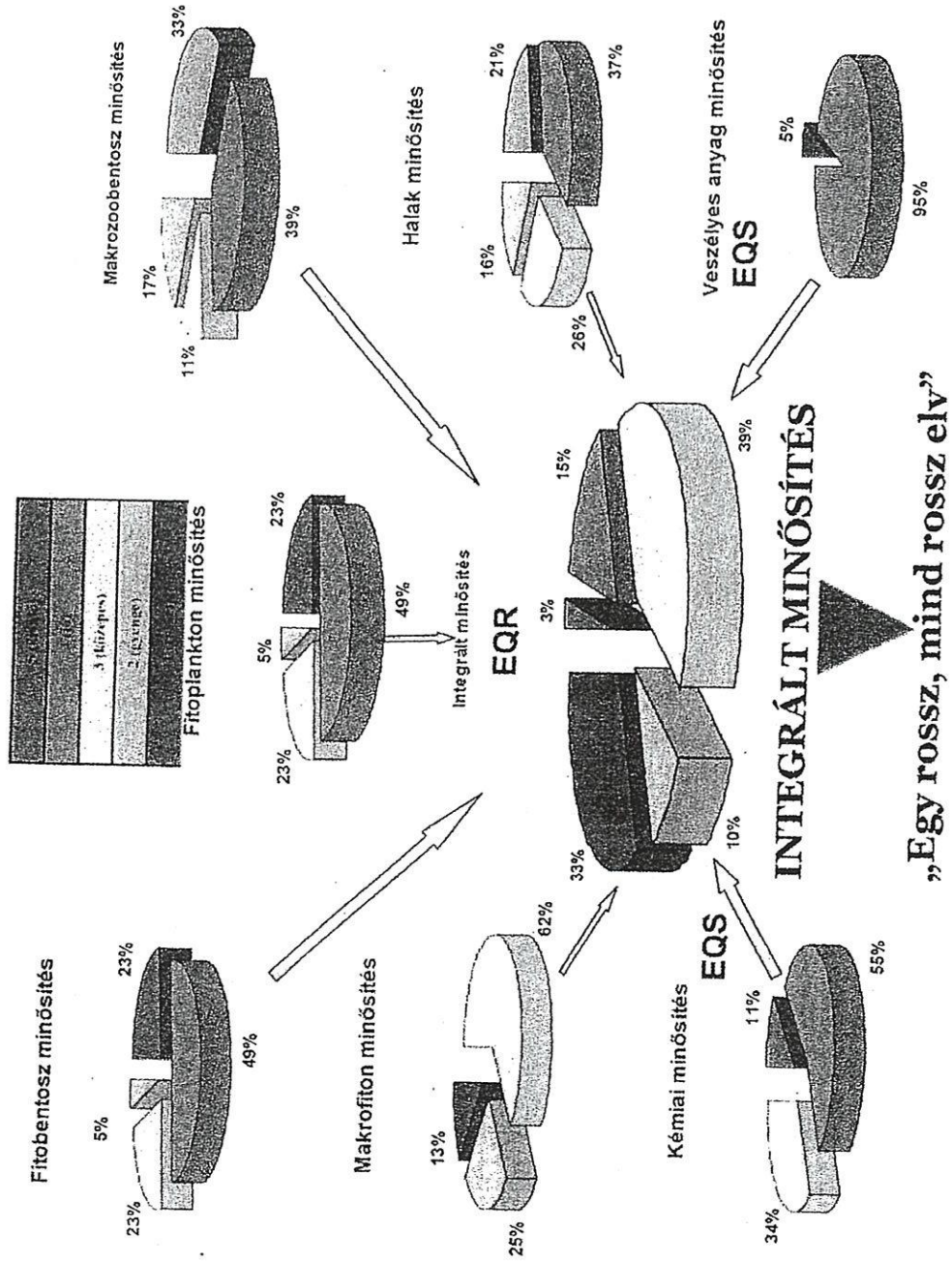
5. melléklet

Jelentősebb árvízvédelmi- és tájrehabilitációs programok Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén

6. melléklet
Vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési alegységek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén

Felszíni vizek állapotértékelése

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE KÖZGYŰLÉSÉNEK
.../2010. (V.13.)
h a t á r o z a t a

**A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye 2010-2016. évekre vonatkozó
Környezetvédelmi Programja elfogadásáról**

A Megyei Közgyűlés

A környezet védelmének általános szabályairól szóló, 1995. évi LIII. törvény, 46. § (1) bekezdés b. pontja alapján Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2010-2016. évekre vonatkozó Környezetvédelmi Programjában megfogalmazott ajánlásokkal egyetért és elfogadja. Egyben megbízza a megyei főjegyzőt, hogy a programban javasolt ajánlások megvalósulásához, dolgozza ki az intézkedési stratégiát.

Határidő: folyamatos

Felelős: megyei főjegyző

A határozatot kapják:

- 1.) Hortobágyi Nemzeti Park, Debrecen
- 2.) Felső-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség, Nyíregyháza
- 3.) Megyei Önkormányzati Hivatal osztályvezetői, Helyben

Nyíregyháza, 2010. május 13.